

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

GABRIELE d'ANNUNZIO

Făclia sub Obroc

(LA FIACCOLA SOTTO IL MOGGIO)

TRAGEDIA

tradusă de

Aurel Alecsandrescu-Dorna

Editura Librăriei LEON ALCALAY

București, Calea Victoriei, No. 37.

Preful 30 bani.

Nu apărut :

- 1 *Andersen*, Povești alese, cu portre.
- 2 *Marian*, Paserile noastre și legendele lor
- 3 *Zamfirescu Mihail*, Cântece și plângeri
- 4-5 *Spencer Herbert*, Despe educație.
- 6 *Vlahuță A.*, Icoane șterse, cu portret
- 7 *Carmen Sylva*, De prin veacuri, I
- 8 *Michelet*, România, Roma, Piza, etc
- 9 *Bachelin Leo*, Castelul Peleş.
- 10 *Maiorescu T.*, Nuvele și schițe.
- 11 *Theuriet André*, Din tinerețe, etc.
- 12 *Demetrescu M.*, Nuvele.
- 13 *Zamfirescu Duiliu*, Nuvele romane.
- 14 *Wilkins*, Antichitatea romană.
- 15 *Alexandrescu Gr. M.*, Proză și poezii.
- 16 *Pann Anton*, Povestea vorbii, vol. I.
- 17 *Colomb D-na*, Istorioare.
- 18 *Teleor Dumitru*, Schițe umoristice.
- 19 *Musset Alfred*, La ce visează fetele.
- 20 *Bolintineanu D*, Legende istorice.
- 21 *Genevraye*, Ombra, roman
- 22 *Maistre Xavier de*, Călătoria împrejurul o dăii
- 23-24 *Bănățeanu P.*, Din viața meseriașilor
- 25 *Pann Anton* Povestea vorbii, vol. II
- 26 *Biografiile* oamenilor celebrii
- 27 *Mahafy*, Antichitatea greacă
- 28 *Creangă*, Opere complete, vol. I
- 29 *Creangă*, Moș Nichifor, vol. II.
- 30 *Creangă*, Povestea lui Stan Pățitu, vol. III.
- 31 *Creangă*, Povestea lui Harap Alb, vol. IV.
- 32-33 *Creangă*, Amintiri din copilărie, vol. V și VI
- 34 *Ionescu-Gion*, Istorie.
- 35 *Stăncescu Dumitru* La gura sobei
- 36
- 37
- 38
- 39
- 40
- 41
- 42
- 43-44
- 45
- 46
- 47
- 48
- 49
- 50
- 51 *Vlahuță A.*, Din goana vieței, I.
- 52 *Coppée François*, Prietene, roman.
- 53 *Vildenbruch*, Doi trandafiri.
- 54 *Bourde*, Patriotul.
- 55 *Rcsetti Radu D.*, Din inimă.
- 56 *Pecaut și Baude*, Convorbiri despre artă,
- 57 *Vlahuță A.*, Din goana vieței, II
- 58 *Caragiale I. L.*, Schițe ușoare.
- 59 *Vlahuță A.*, Din goana vieței, III ultim
- 60 *Abatele Prevost*, Mașina Lescaut, roman
- 61 *Rosetti D. R.* (Max), ?rotuarul Bucureștiulu

376520N

m.

II.

ne.

, I.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

Gabriele d'Annunzio

FĂCLIA SUB OBROC

(LA FIACOLA SOTTO IL MOGGIO)

— TRAGEDIA —

tradusă de

Aurel Alecsandrescu-Dorna

376520

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY

No. 37, CALEA VICTORIEI, No. 37

1-308

BIBLIOTECA PENTRU TOTI

Biblioteca pentru toți, fondată la 1 Martie 1895, este o publicațiune enciclopedică, menită să popularizeze operele marilor scriitori români și străini,

Cele peste 240 volume apărute până acum în **Biblioteca pentru toți**, formează cel mai bogat repertoriu literar, artistic și științific ce s'a văzut până astăzi în vre-o publicațiune periodică românească, în această bibliotecă fiind reprezentate toate genurile, și chiar ramura educativă având o parte largă în **Biblioteca pentru toți**.

Prin efitinătatea ei — 30 bani volumul — **Biblioteca pentru toți** ocupă primul rând printre publicațiunile cu caracter vulgarizator, și aceasta cu atât mai mult, că ea publică numai opere complete și edițiuni cât se poate mai corecte.

Catalogul **Bibliotecei**, reprodus pe coperta fiecărui volum, cuprinde numele și operele celor mai de seamă scriitori români și străini, formând astfel o întreagă bibliotecă enciclopedică la îndemâna tuturilor.

FACLIA SUB OBROC

PERSOANELE TRAGEDIEI

TIBALDO, SIMONETTO și GIGLIOLA de SANGRO.

BERTRANLO ACCLOZAMORA.

DONA ALDEGRINA.

Femeea din Luco ANGIZIA FURA.

Cele două doici ANNABELLA și BENEDETTA.

ȘERPARUL.

SALAHORII.

*In ținutul pelign, pe teritoriul Anversei, lângă
gurile Sagittariului, în ajunul Rusaliilor, în vre-
mea regelui Burbon Ferdinand I.*

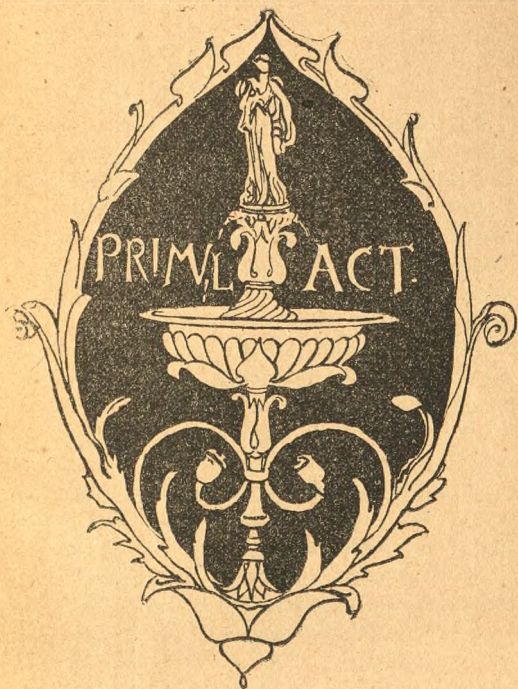

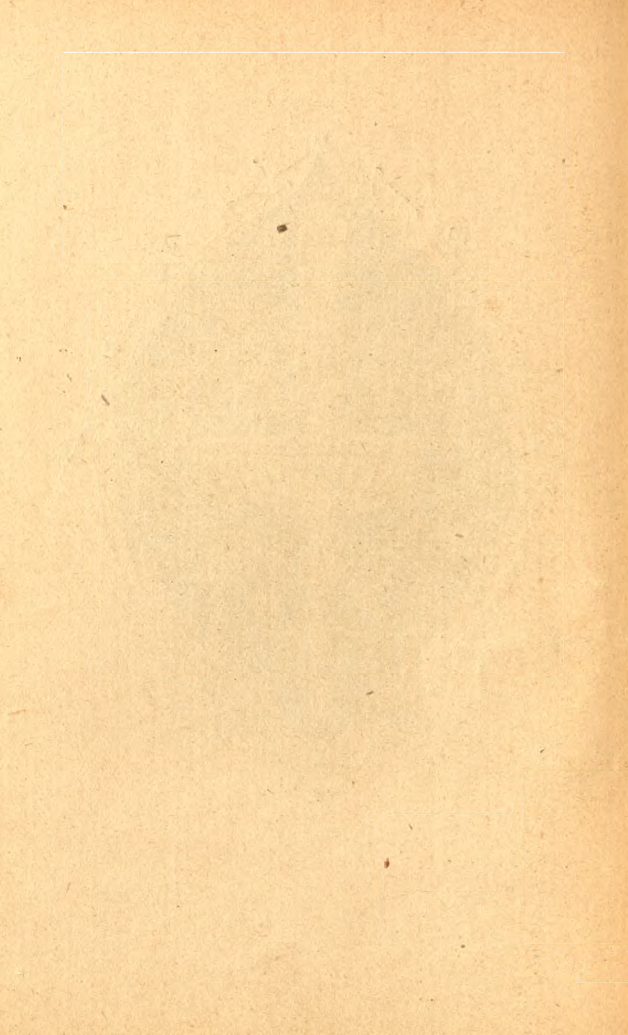
CHORUS

ΔΡΑΣΑΝΤΙ ΠΑΘΕΙΝ
ΤΡΙΓΕΡΩΝ ΜΥΘΟΣ ΤΑΔΕ ΦΩΝΕΙ

ELECTRA

ΠΡΕΠΕΙ Δ' ΑΚΑΜΤΩ ΜΕΝΕΙ ΚΑΘΗΚΕΙΝ

Se vede o sală foarte vastă în vechia casă a Sangrilor, clădită pe povirnișul neegal al muntelui. Peste trăinicia primitivei osaturii normande toate vîrstele și-au suprapus mărturia lor de piatră și de zidărie, de la domnia Angioinilor la domnia Burbonilor. Este de jur împrejur o galerie bogată în sculpturi, pe arcade profunde; din care unele sînt încă deschise, altele închise, altele sînt susținute de proptele. Din cele trei ce se văd, cea din mijloc își prelungește bolta spre grădina minunată, dincolo de o poartă de fier, cu molifții, cu statuetele, cu pajiștele ei; dreapta dă pe o scară ce se urcă și se pierde în umbră; stînga, avînd de fie ce latură cîte un mausoleu, se încovoae de-asupra porței capelei familiei care prin tăeturile unei ferestre își împrăstie lumina candelelor ei votive. La dreapta, arcurile, mai ușoare, proptite pe pilaștri izolați, se deschid pe un balcon din vîrsta Renașterei, în fundul căruia e scara ce coboară în curte. La stînga, în zidăria unui arc e făcută o ușe mică; și aci alături, dulapuri și polițe sunt încărcate de suluri și de pachete cu documente. Grămezi de vechi pergamente umplu și pardoseala dinprejur, încarcă o masă masivă în jurul căreia sînt jețuri și scaune. Busturi ilustre pe alte mese, torțe mari de fier bătut, tronuri sculptate, un jeț de purtat vopsit, unele

fragmente de marmură desăvîrșesc mobilierul. O fintină de lucrătură delicată, dominată de o statuă femeiască, își înalță în mijlocul sălii lighianul gol. Și totul e vechi, hîrbuit, ros, crăpat, plin de praf, osîndit să piară.

SCENA ÎNTÎIA

DONA ALDEGRINA șade lingă masă și răsfoiește pergamentele archivei. BENEDETTA toarce din fus, ANNABELLA învîrtește vîrtelnița. Soarele de după amiază pătrunde din balcon.

DONNA ALDEGRINA.

Annabella, Annabella, nu simți cum se cutremură zidurile? Ce e tunetul acesta? Casa se năruie?

ANNABELLA.

E Probo di Gonnari care dă foc minei, care sfărămă stîncile cu mine în munte, în Muntele Picco delli Tre Confini, în Serra Grande.

DONNA ALDEGRINA.

Din temelii zgudue casa. Acum mi-o dăramă! Benedetta, nu vezi că se lărgeste crăpătura, colò, în grindă? Și nu s'a pus încă lanțul! Meșterul acela Domenico di Pace nu mă vine oare? Ne vrea moartea?

BENEDETTA.

Lucrează de partea balcoanelor, Stăpînă,

cu două-zeci de salahori, să pună proptele și razimuri și bîrne; și zice că va și la noapte să lucreze la lumina făcliilor; că partea aceea e numai spărturi și crăpături toată și e pornită de 'nspăimîntă văzînd-o. Pietrăria se năruie, se frimiturește ca nisipul, ca cenușa; chiar cărămida mai rău de cît crudă par'că e.

ANNABELLA.

Astă dimineață din firida ei s'a rostogolit Regina Giovanna; și Regele Roberto se clatină, Stăpînă.

BENEDETTA.

Și acvila a căzut de pe mormîntul episcopului Berardo.

ANNABELLA.

Chiar și fîntînița Gioiettei amuțit-a. Rugina astupă totul; cele trei canele sînt uscate.

Se scoală. Se duce de ridică discul de piatră în pardoseală. Încearcă să dea drumul apei.

Se'ntoarce și se răsucește cheia'n cană, apa nu mai trece!

Lasă să recadă discul. Privește fîntîna.

O cană singură mai dă din cînd în cînd o picătură. Păcat! Ne ținea de urît.

BENEDETTA.

Amenința tavanul în odaia contesei

Loretella. Și oglinzile toate turburi de jur împrejur s'aũ spart (încet, fusule, să nu se rupă firul) în cari se vedeau în pete nu știu ce lucruri din vremea ce a fost.

ANNABELLA.

Se vedea chipul contesei, și'l aburea răsufnul ei, ca dincolo de geamul unei ferestii atuncea cînd aștepti ca cineva să treacă și ochii ațintiți se 'nvăluiesc în greutatea răsufnării (încet, vîrtelniță, căci e mătasea'nchisă) și singur vălu-acela stă naintea ochilor, și singură vremea trece, și altceva nimic

BENEDETTA.

Căzute sînt șipcile și olanele pe pardoseală; și a plouat: un ropot de apă, o răpăială de grindină: și-acum se alungă rîndunicile prin spărgătură... la ce cugeți, o Stăpînă?

DONNA ALDEGRINA.

Unde să fie Gigliola? E-ajunul Rusaliilor.

ANNABELLA.

Iși împlinește astă-zî anul.

BENEDETTA.

Către seară.

ANNABELLA.

Nu vrea să fie citit parastasul azi de

dimineată. Vrea să fie citit după Rusaliă.
Cine știe de ce!

DONNA ALDEGRINA.

Unde să fie Gigliola ?

BENEDETTA.

În grădină va fi pentru cunună.

ANNABELLA.

Macii sălbatici să culeagă ? dar nu din roșu-acela se face cunună. Mai greu se'nchiagă sîngele 'mprăștiat de cît se trece-acela. O stăpînă, sălbăticită toată ți-e grădina, și ca și cîmpul nimănuî de tristă. Chiar și păunii-au părăsit-o.

DONNA ALDEGRINA.

Unde să fie Gigliola, și inima ei ?

ANNABELLA.

Cutreră casa, prin sutele de-odăi cutreeră ca erî și cum va face pururi, cu inima'i aceea ce-o împovoară-atîta. Atît o împovoară de s'a încovoiat. Și n'are pace, și nu se obosește nici o dată. Și merge din poartă 'n poartă, iată că deschide o ușe, în urma ei o 'nchide, sue o scară, coboară altă scară, apucă pe-o săliță, intră pe o sală, searată pe-un balcon, străbate-o curte, dispăre 'ntr'o alee; și urcă iar și coboară iar și n'are pace și caută caută caută și nici o

dată nu găsește... A, casa asta cine-a croit-o-atît de mare? și de ce cu atîtea uși? Cîtor rele-aũ vrut să dea adăpost?

Se aud glasuri de oboseală îndepărtate și confuze. Se aude cadența ce însoțește efortarea.

BENEDETTA.

Salahoriî strigă.

DONNA ALDEGRINA.

Annabella, Annabella, auzi un sgomot năbușit? Vre-o casă se năruie unde-va, colò... Aleargă, uită-te.

ANNABELLA.

Nu, Stăpînă, nu te spăimînta. E rîul care mugește, e Sagittariul care se umflă 'n guri. Se topesc în munți zăpezile, la Terrata, la Argatone; și Sagittariul numai de cît se'nfurie.

Pe cînd vorbește Annabella, umbra unui bărbat apare în poarta din fund la arcada din mijloc. Apare și dispare.

BENEDETTA.

Omul, omul! L-ai văzut dincolo de poartă, pîndind...

DONNA ALDEGRINA.

Care om? Cine e?

Annabella aleargă la poartă și pîndește.

BENEDETTA.

Sta de pază ; și-a fugit repede. A trecut prin spărtura zidului, colò, la spatele fîntîniî Ginevrei, de sigur. L-ai văzut, Annabella?

DONNA ALDEGRINA.

Dar care om?

BENEDETTA.

De-aseară un om se 'nvîrtește 'n jurul casei. E un șerpar ; are desagi de piele de capră pe umeri, la cingătoare ; își are fluerul de os pentru vrăjire, și pe mîini și la încheieturi e însemnat de potcoava catîrei din Foligno. Stăpînă, n'ai auzit aseară chemarea cê zicea din fluer din vreme 'n vreme sub ferestre?

ANNABELLA.

Zăritu-l-am : s'a aruncat pe brînci, și fuge sub tufișuri, colò, în spre lac.

DONNA ALDEGRINA.

Și de ce vine? Îi este foame poate. Vrea să 'și pună șerpîi 'n față-ne să joace. Spuneți'i lui Simonetto, ca jocu-acesta cel puțin să'l mai înveselească.

BENEDETTA.

Stăpînă, nu a venit pentru aceasta. A și vorbit, a întreat. Cată pe femeea din Luco.

DONNA ALDEGRINA.

Angizia ?

BENEDETTA,

Vine de la Fùcino, din pădurea Marsilor.

DONNA ALDEGRINA.

Și ?

BENEDETTA.

Zice că 'i e rudă. Poate e tatăl. Sigur, îi seamănă. Are aceiași ochi.

DONNA ALDEGRINA.

A fiule al meu nebun !

ANNABELLA din balcon.

Stăpînă, Don Tibaldo e în curte cu fratele său vitreg. Și Don Bertrando pare că se 'nfurie. Se ceartă între ei.

SCENA A DOUA

GIGLIOLA coborînd scara iese din umbra bolței, îmbrăcată în doliu, ca și când ar urma neîncetat pe cine-va care 'i scapă, palidă, șovăitoare, cu ochii pierduți. Se oprește și se clatină. Vocea 'i e zdrobită.

GIGLIOLA.

Tu ești, bunică, tu ești ?

DONNA ALDEGRINA.

Gigliola !

GIGLIOLA.

Aci ești doică. Annabella, Benedetta!

DONNA ALDEGRINA.

Ce ai? Unde-alergai?

ANNABELLA.

De ce tremuri?

BENEDETTA.

Cine te-a speriat?

GIGLIOLA.

Bunică, bunică, nu ai văzut-o? Spune-mi!

DONNA ALDEGRINA.

Pe cine, suflete? Pe cine?

GIGLIOLA.

Nu era naintea mea? Nu a trecut pe-aci?

DONNA ALDEGRINA.

Cine?

ANNABELLA încet.

Nu întreba, Stăpînă. O știi. Nu întreba! Privește-i ochii.

GIGLIOLA stăpînindu-și de-odată turburarea, pe cînd vedenia i se stinge în gene.

Sînt nebună. Asta vrei să spui tu,

doică ? Am nebunia 'n ochi. M'a molipsit cu dînsa biata mătușe Giovanna, poate ; aceea care còlo sus, care còlo sus în închisoare urlă, și n'o aude nimeni. Mai e o zi, numai o zi, și-apoi... Bunică, mâine'î ziua de Rusalii. Noapte-asta'î sărbătoarea limbilor de foc. Dacă vine și asupra'mi Duhul, eū care am tăcut într'una, am să vorbesc.

Se-așează lîngă fîntîniță.

DONNA ALDEGRINA.

Nu te mîhni. Nu 'ți sfișia 'ntr'atîta sufletul. Ești tînără. Gîndește la o casă nouă, gîndește-te la cuibu 'n care într'o zi ai să'ți începi din nou cîntarea cu glasul tău înviorat.

GIGLIOLA.

O, ce-ai spus ? ce-ai spus ? Cavîntul cel mai crud ! Pe buzele cele mai dragi oroarea ! Mă-atingi unde mă doare. Și-o știu. Oare nu am aci în fundul gurii și eū vîntaia și umflătura și rana și uscăciunea pururi ? Eū nu port urma rănilor lui Christ, semnul chinurii sfinte. Ci urmele acelei cărni care m'a zămislit le port. Și sîngerez și ard. Tăcerea mea nu 'mă fu spre alinare. E anul astă-zî de cînd mama căzu în cursa groaznică, fu trasă 'n lațul cel nebănuît, fu prinsă de sălbatic vicleșug în ghiara morții...

A, aceasta'î ziua! Azi voiŭ vorbi, dacă 'ndoiala'î adevăr.

Se ridică turburată.

DONNA ALDEGRINA.

O Gigliola, suflete, drăgălăşie şi chin al sufletului meu mîhnit, o Gigliola, o tu pururea copilă pentru perii mei cei albi, nu mă înfricoşă, nu mă 'ntrista atît! Te 'nflăcărezi de-odată! Intreagă mi te-araţi aprinsă de înfrigurarea ta ascunsă, de visul tău furios înfiorată; şi faţa ți se schimbă şi ți se schimbă glasul; şi iată că nimic din tot ce fu în tine grația primei flori şi pîinea cea mai dulce 'mî fu 'ntr'atîta-amărăciune, nimic nu mai rămîne. Şi nu mai ştiu de eşti aceea tu care 'ți plecaî obrazul pe bieteles'mî genunchi şi ascultaî fără de clipeală bazmul meu cel lung.

GIGLIOLA.

Te-am mîhnit. Ce-am spus? Nimic. Mi se rătăceşte cîte-odată capul, nu ştiu. Toate merg, toate trec. Umbra'î colò, şi nimeni nu trebui s'o privească. La fel sînt zilele, şi se trăieşte. Aşa e. Poți să trăieşti în pace, şi să te 'ncînți de-un fir de iarbă ce tremură 'n fereastră la suflul ce vine nu se ştie de-unde, nu se ştie de-unde! Poți să trăieşti în pace şi să te 'ncînți de fulgul ce se cerne,

de-un sbor de rîndunică... Da, mi-aduc a-minte. Văd în toate diminețile pe-Assunta della Teve șezînd pe scaunu'î de paie, colò într'al ferestrei ei privaz, cum coase la prostirii, și 'î liniștită; și zilele 's la fel; și dînsa se ridică atunci cînd vine tata; și inima nū 'și simte strîngîndu-se de mila sărmanului surîs ce poartă pe searbăda lui buză atuncea cînd îi trece prin os frigul rușinii...

· DONNA ALDEGRINA.

O de ce, dacă ești bună, mă 'ndurerezî mai tare? Ți's ochii-uscați; și pare că fie ce cuvînt al tău o mare de plînsorî străbate, nainte de-a ajunge la mine. Așează-te.

GIGLIOLA.

Da. Iată. Mă-așez. Sînt liniștită. O brazul o să'mî reazim iar de genunchii tăi, ca'n vremuri. Nu trebui să te chinui. Voiu coase la pînze, ca Assunta della Teve, șezînd lîngă fereastră. Și cînd va veni tata, n'am să 'l privesc, ca să nu'î văd surîsul. Și cînd va fi să vie femeea tatii, mă voiu scula ca 'n fața stăpîni-mi cu dreptul. O da, o știu, bunică: sosește fie-cărui rîndul să slujască. Aceea-a măturat în praguri cu mîneca sumeasă, și fusta 'nfiptă 'n șolduri, și vîntul din protivă stîrnea în juru'î murdăria și i-o arunca 'n fața. Imi amintesc. O văd.

DONNA ALDEGRINA.

Acum ți-e greu ca bronzul capul; așa ușor al'dată!

GIGLIOLA.

E greu? Spune-mi: de ce o mie de gânduri la o laltă nu sînt atît de grele cum este un gând singur, cînd e singur? Il scutur, și-am scăpat de dinsul. Poți să trăiești în pace. Ce este să se 'ntîmple? Nimic. La fel sînt zilele, și se trăiește. E tot în patu'i frate-meu cu fruntea în spre zid întoarsă. E pururi obosit, și plin de groază. Dar trăiește. Ascultă pașii mătușii Giovanna 'n odaia deasupra, închisă cu cheia de două-orî întoarsă; pașii și salturile și țipetele surde înnumără, cum caută dînsa să scape de necunoscutul închis la o laltă cu ea, de fința aceea enormă și hîdă născută încetul cu 'ncetul din boală, care hrănit-s'a și oase făcut-a și-acuma'i tovarăș și dușman, paznic și domn; cu carne mai multă ca dînsa, cu suflu mai mult de cît dînsa, și care o privește 'i vorbește, se-apropie-o atinge, răsufliă alături de nesuferit, văzut și 'ntrupat doar pentru ea...

DONNA ALDEGRINA.

Nu, nu! Tacî.

Pune mîinile'i descărnate pe gura Gigliolei.

Ești turburată, ești disperată pînă 'n

lăuntru, ești mistuită din rădăcină. Tot ce-î nenorocit și jignit și sfișiat și 'n agonie prin gura ta vorbește. Ești glasul ruinii noastre, al tuturor ruinilor fără de scăpare. O sărmană sărmană sărmană-a mea făptură, mică inimioară-a mea, mică pentru mine pururi, cine-o să te mîngîie? cine-o să 'ți umezească încă-o dată pleoapele uscate? Vai, vai! O piatră, un bulgăr de pămînt, o miriște pîrlită. Și ce 'ți poți face ție eă stoarsă și bătrîna? Aă cine cine va face pentru tine ceva pe lume, o singura 'mă micuță?

GIGLIOLA.

Eă, voiă face eă. Trebuie-a face, trebuie-a face. Trebuă să mă scol, dreaptă în picioare să staă pîn' la ceasul culcării. Sărută-mă pe frunte. Aă să mă săruți diseară încă o dată. Așa. Mă scol. Nu șovăe curajul. La noapte salahorii lucra-vor la lumină de facile. Nu știi? Intreaga noapte. Și eă și eă colò 'ntr'un loc, am o făclie roșie-ascunsă sub obroc, sub un străvechiă obroc ascunsă, care nu măi măsoară căci nu măi ține grîul nici orzul. In cercurile ruginite de fier îi e încovoiată doaga. Pe-aceea o voiă ține în pumn, să lumineze osîrdia de noapte în jurul ruinii. Și casa de se năruie sînt sigură că un mormînt va să rămînă locului și ne atins. Făgăduese,

DONNA ALDEGRINA.

Unde pleci, Gigliola ?

GIGLIOLA.

Să făgăduesc.

Intră sub bolta mausoleelor și dispare pe ușa capelei.

DONNA ALDEGRINA.

Urmează-o Annabella. Urmează-o la tot pasul. N'o părăsi. Mi-e teamă, mi-e teamă.

ANNABELLA.

Stăpînă, nu pot merge. Vrea pururi să rămîna singură cînd se coboară 'n Capelă și 'ngenunchie la mormîntu-acela. Pot sta aci, în dosul porții.

DONNA ALDEGRINA.

N'o părăsi. Te du. Tu, Benedetta, vezi cine'î sus pe scara mică.

BENEDETTA, trăgînd cu urechia.

E glasul lui Don Bertrando, urcă cu fratele său vitreg. Aud și glasul lui Don Tibaldo.

DONNA ALDEGRINA.

Se va fi sculat Simonetto ? Ce ceas e ?

BENEDETTA.

Proape două-zeci și unu, Stăpînă.

DONNA ALDEGRINA.

Du-te, du-te sus. Te uită dacă tot mai doarme. Să nu'l trezești de doarme. Dar dacă e deștept fă'l să se scoale, să ia doctoria.

BENEDETTA.

Surora lui, Stăpînă, nu 'l lasă doctoria s'o ia de n'o prepară cu mîna ei.

DONNA ALDEGRINA.

De ce ?

BENEDETTA.

Nu știu. Așa vrea dînsa.

DONNA ALDEGRINA.

Mă urc și eu acuma. Annabella ! Annabella !

Bătrîna dispăre sub arcadă strigînd încet pe doică. Cu dînsa intră în capelă. Benedetta pornește sus pe scară, oftînd.

SCENA A TREIA

Intră pe seara ce dă pe balcon, sub împletitura de birne și funii, Tibaldo de Sangro și Bertrando Aclozamòra, frații vitregi.

BERTRANDO.

Refuzi atunci ? Cu dinadinsul ?

TIBALDO.

N'am un tornez măcar ! Nicî nu știu

cum voiū face să plătesc ziua la salahorī. De nu plătesc, meșterul Domenico di Pace lasă să se dărîme totul, ridică proptelele. Pricepī?

BERTRANDO.

Tu minți.

TIBALDO.

Vezi: mama răscolește hrisoavele toate pe poliți, scormonește arhiva, o caută foaie cu foaie, își obosește ochii... A, de s'ar găsi dovada acelei legături de fidecomis în cearta noastră cu Mormiliī!

BERTRANDO.

Nu schimbă vorba. Te 'ntreb încă o dată: îmi dai nimicu-acela?

TIBALDO.

Dar dacă 'ți spun că nu am nici un tornez! Mă crede.

BERTRANDO.

Tu minți. Ieri n'ai luat de la Crescenzo Castoldo o sută două-zeci de ducățī ca arvună pe grîul ce trebuī să'i dai după seceră?

TIBALDO.

Nu este-adevărat.

BERTRANDO.

Cutezi să tăgăduiești! Bine ți s'a 'n-groșat pe fața cea galbenă sîngele ca osînza cea rîncedă 'n bășica uscată.

TIBALDO.

Iar cați să mă birui cu-ocara. E strînsul din țarina de la Malvese, ce 'i a lui fi-meu, ca moștenire a mă-sii.

BERTRANDO.

Dar rodul e-al tău.

TIBALDO.

Nu'l pot atinge.

BERTRANDO.

Tu! tu care ghiara ți-o 'nfigi ori și unde și ai numai scrupulul viermelui care a ros pe Christos și nu vrea să mai roadă pironul! Stirpe a Sangrilor.

TIBALDO.

Dar cine, dar cine e cel ce mă soarbe, cine e cel ce mă sugă fără 'nctare de douăzeci de-ani?

BERTRANDO.

Pe tot ce'i al meu ai pus mîna cu camătă.

TIBALDO.

Care's averile Acclozamòrilor?

BERTRANDO.

A 'nceput tat'tău să ne jupoaie.

TIBALDO.

De ce? Intre Serra dei Curti și Sirente avurăți moșiile? Ovindoli'i țară de oi.

BERTRANDO.

Avurăm Celano, avurăm Paterno, Aieli...

TIBALDO.

Pe vreme-Aragonilor, a bunului rege Alfons. Te-a strîns tata 'n casă, pe tine cu nevasta, cînd nu'ți mai rămăsese de cît doar o turmă de cincî-zeci de oi, doar veșce și sidile.

BERTRANDO.

Cutezi să 'mî mai pòminî de tat'tău și să'mî amintești bunătatea'i! Ce bunătate? Dator ar fi fost să'mî redea aceea ce mie minor îmi furase. Epitropia a fost tîlhărie pe față. Să spună, să spună aceea ce'i de două orî văduvă...

TIBALDO.

E plină de toate ticăloșiile gura ta de dulău; și pururi ești gata să muști pîn'la sînge și pînă la os, de nu capeți codrul,

BERTRANDO.

Să n'ațiți dulăul, Tibaldo.

TIBALDO.

Ce vrei de la mine? Ca ție legat să mă dau de mâini și picioare? ai vrea să'mi dai soarta Giovannei? de viu să mă 'ngropi între patru pereți? și-apoi să benchetuî cu scroafele tale, cu toți desmățații pe-a Sangrilor pradă? Pune o botniță barem victimei al căreia țipăt prea se aude; și este vre unul ce capu 'și ridică în sus.

BERTRANDO.

Privește-mă bine, privește-mă 'n ochi tu care vorbești de victime. Iți este 'n ochi una bine 'ntipărită, o văduval Mònicii, bărbat al muierii marse.

TIBALDO.

O! O! îmi vezi în ochi una? Privi-te-am țintă? De sigur că vezi că-am îngălbénit.

Ride disprețuitor.

BERTRANDO.

Ești o bășică de-untură ce nu'și mai schimbă fața.

TIBALDO.

Mă vezi cel puțin că tremur. Te uită

cum mîinile-amîndouă îmi tremură. M'a găsit tremuriciul.

BERTRANDO.

Boala te roade la oase. Ești pe ducă.

TIBALDO.

O adîncule Judecător, și ce-ai face dacă ucigașul e galben și tremură chiar de i-ai spune că-o splină de boi spînzurată văzut-ai la poarta unei zahanale?

BERTRANDO.

Nu rîde, nu rîde așa; că 'ți înlemnesc strîmbătura pe dinți.

TIBALDO.

Și ce-ai face judecătorule, dacă 'n toată seara ucigașul ar goni de sub pat cu papucul nepoftita muștrare de cuget? Cu'n papuc vechi, cum se-alungă un șoarice?

BERTRANDO.

Rîzi, rîzi; și albul ochilor ți-e plin de spaimă. Și rîsul tău de d'inauntru scîrție mai rău ca oblonul cel vechi atîrnat còlo la ultima fereastră, còlo pierdut sub jghiabul cel rupt. Vîntul îl smulge din balamale. Și 'ți cade 'n spinare și ți-o retează. Ia seama bătaia de joc să nu se întoarcă asupra'ți de-o dată.

TIBALDO.

Da, iaŭ seama. De mult nu mai trec pe săli pe 'ntunerice nici pe scările 'nguste, cînd ești tu în casă.

BERTRANDO.

Te urăsc, picătură din sîngele meu contra picătură de-al tău. Înțelegi? Imi faci umbră. Răsufnul tău otrăvește aerul ce trebuie pieptului meu. Pîna în pîntecul mamei tu mi-ai luat locul: venit-ai după mine în stirpea neamului meu, tu rîmă fără de oase, născut din sămînța unui bătrîn. Și faptul nașterii tale mi-a fost totdeauna jignire ce n'am să îți iert nici o dată. Pricepi? Și nu mi-e de-o altă carne-omenească mai scîrbă cum mi-este de-a ta; știu pentru-ce. Imi este 'n măduva oaselor, oarbă și dobitocească. Tot mă jignește din tine: pasul, mișcarea, surîsul, respirul, privirea. Spuma aceea de scuipat albicioasă ce ți se strînge la colțuri de gură cînd latrîi, mă 'nfurie, mă scoate din fire. Imi este o ciudă de moarte pe mîinile tale ce-arată 'nflorirea boaliî de inimă...

Tibaldo rămîne de-o dată abătut.

TIBALDO.

O da! E-adevărat, e-adevărat. E rana, e rana moale și rece ce nu se 'mprotivește de-o pipăi și iată-o rămîne cu gaură. Inima îmi este bolnavă. N'am să apuc să trec nici

de poarta aceea. Tu ia-o și-aruncă-o inima aceasta a mea 'n băligar, ca pe-o smochină putredă; găsească-o, scurmînd vre-o găină și ducă-o 'n cioc la coteț... Bertrando, nu vruî să îți dau cei cinci-zeci de ducățî, cînd staî gata să mor! Am să ți'i dau. Așteaptă.

Bertrando se-apropie de el.

BERTRANDO.

Te doare? Te 'năbușe inima? Eū nu vreaū să'ți fac vre un răū. Tu știi însă: mînia mă-orbește... Te doare?

TIBALDO.

Am să ți'i dau. Dar nu 'i am aci. Vino cu mine.

BERTRANDO.

Unde?

TIBALDO.

Unde-am adunat...

BERTRANDO.

Unde?

TIBALDO.

A, de m'așî putea încrede în tine ca 'n fratele meu!

BERTRANDO.

Aă nu 'ți sînt eă frate ?

TIBALDO.

Mă urăști, cu toată picătura sîngelui tău. Aă spus-o.

BERTRANDO.

Da, în aprinderea furiei. Îți place să mă întărîți : îți bați joc de mine... Tu singur în urmă de furia mea rîzi.

TIBALDO.

Nu mă mai urăști ! Mă pot dar încrede ?

BERTRANDO.

Spune.

TIBALDO.

Comoara...

BERTRANDO.

Unde e ? Spune. Te-ascult. Nu te teme.

TIBALDO.

Tu știi povestea cea veche pe care o spun toți cei din Anversa, și toți de pe valea 'ntreagă-a Sagittariului și de la Forca d'oro pîn'la Terrata păstorii.

BERTRANDO.

Da, o știu.

TIBALDO.

Casa cea mare a Sângrilor, cea cu o sută de-odăi, toată crăpată și 'mpăenjenită, care se sgîlție din toate 'nehieturile și nimeni nu pune la loc nici o mîină de var...

BERTRANDO.

Da, da, o știu.

TIBALDO.

Și neamul de-abia are pîine. Și 'ntr'un zid astupat e ascunsă comoara lui Don Simone; și orî care întîiul născut moștenește taina și sgîrcenia...

BERTRANDO.

Ei și?

TIBALDO.

Cât nu ai răbdare, tu frate! Vrei să ști cum țipă orî și ce chee ruginită? cum scîrție orî ce ușe destîțînită? Vrei să 'ți înșirui tot ce se sfarmă, tot ce se șterge, tot ce se pierde, se pleacă, se rupe, se moaie, cade, putrezește?

BERTRANDO.

Tibaldo, nu bate cîmpii.

TIBALDO.

Ascultă. Mă cam înăbuș.

Se 'neacă și suflă, prefăcîndu-se.

Ascultă. Băiatul meu, Simonetto 'i bol-năvicios, și se pierde, și zilele — vai — îi sînt numărate. Și se duce întîiul născut... A, de nu mi-ai fi tu așa de vrăjmaș! Aclozamòra contra lui Sangro.

BERTRANDO.

Eū vrăjmaș? O, nu!

TIBALDO.

Mă 'njuri totdeauna.

BERTRANDO.

Dar fără nici o ură. Mi-e sîngele prea iute. Avurăm tot o mamă. De nu te lepezi de mine, eū frate 'ți sînt, cu inima deschisă. Cuvintele sboară. Rogu-te, uită. Mîna mea iată o.

Tibaldo s'firșește 'ntr'un hohot de rîs prefăcătoria.

TIBALDO.

Na: un ducat, un ducat! Iubirea ta asta frățească, de-odată, nu face mai mult. Ține. O cumpăr pe un ducat.

BERTRANDO.

A catîr!

TIBALDO.

Ia'l din mîna de cîrpă. Bolnava mea inimă încă mai sburdă la rîs. Ba chiar îmi folosește mai mult ca digitala.

BERTRANDO.

Nu 'ți folosește. Te calc în picioare, îți umflu spinarea de caraghios! A, de-astă dată, pe toți dumnezeii, nu scapi tu de mine. Te-oî face să mușci din țărînă, mă jur.

TIBALDO.

Lasă-mă! Ticălosule! Ticălosule!

BERTRANDO.

Jos! Cu ceafa la pămînt! Acclozământora contra lui Sangro.

TIBALDO.

Nu! Ucigașule! Lasă-mă!

BERTRANDO.

Mușci ca o muiere...

TIBALDO.

Ucigașule!

SCENA A PATRA

Apare muma, alergînd din capelă. Și 'n urma ei vine GIGLIOLA, urmată de ANNABELLA ; și rămîn acolo, de lături.

DONNA ALDEGRINA.

Copii! Copii! Bertrando! A ocară, ocară! Nebunilor! Nu vă e rușine? Vreți să mă ucideți de groază? Haide, aruncați-vă asupra'mi. Haide, rupeți'mi pieptul. Haide, smulgeți'mi părul cel alb, mai alb de durere de cît de bătrînețe, și din pricina voastră, copiilor răi, din pricina voastră de mine făcuți, din pîntecul meu sfîșiat. Dar ce lapte v'am dat, ce lapte stricat, de astăzi mi'l dați înapoi cu picătura și 'n sorbiturii de otravă, în fie ce zi? O Bertrando, o sălbatico, ce nebunie te-a mai lovit? Ești pururea gata de ceartă. Pe tot ce pui mîna lași urmă de ghiară. Pururea gata la rău. Ci pune o dată mîna și pe mine. Doar asta 'ți rămîne.

BERTRANDO.

Taci, mamă. Știu că nu mă suferi, de cînd ți-a fost greu să rămii credincioasă unui mormînt, și cuibul mi-a fost sfărîmat, și dată mi-a fost tot mai aspră robia la pripășiți; și vechiul meu nume, al meu, ți-a stat în auz ca și o mustrare.

DONNA ALDEGRINA.

Nenorocite! Nu e întâia oară cînd sînul
îl mușci mamiî tale.

BERTRANDO.

Nu eũ mușc. Acesta, vezi'l, a vrut să
mă mușce de mîna cu dinți'i de iepure. Și
apără'l tu. Apără'l pe ăsta cu chipul de
ceară, cu sufletu 'n gît. Are nevoie. Dar sfă-
tuește'l să stea multă vreme ascuns sub
respetie.

DONNA ALDEGRINA.

Sălbatică, nu vezi că 'i e còlo fata cu
fața ascunsă?

BERTRANDO.

Spune'i și dînsei că dacă se uită în ochii
văduvului iar însurat, dacă se uită în fund,
o să vadă...

DONNA ALDEGRINA.

Bertrando! Bertrando!

BERTRANDO.

Da, tac. Mamă, adio. Iată'ți ducatul,
Tibaldo, te uită, rămas-a pe jos: 'și-arată
întorsul. Ia seama! Ia-ți'l și te păzește.

Impinge moneda cu piciorul spre fratele vitreg,
apoi deschide ușa din stînga să iasă.

Mamă, adio.

DONNA ALDEGRINA, urmîndu'î.

Bertrando, nu pleca ast-fel. Te rog, întoarce-te 'n pace. Intinde fratelui mîna.

BERTRANDO.

Pentru'n duçat?

Iese.

DONNA ALDEGRINA.

Stai! Ascultă pe mamă. Te rog!

Se duce după fiul ei care nu se 'ntoarce.

SCENA A CINCEA

TIBALDO DE SANGRO rămîne șezînd, între hri-soave, cu capul plecat, încă obosit de luptă și foarte palid. GIGLIOLA ridică capul, privește pe ta-tăl ei, vine spre dînsul. Se aud glasuri obosite în-depărtate.

GIGLIOLA.

Du-te Annabella.

Se oprește și urmărește cu ochii pe doică care pleacă tăcută, în întunericul scării. Apoi se apropie de tatăl ei și glasul îi tremură.

Tată, sînt eu. Nu mai e nimeni. Sînt numai cu tine eu singură.

El se ridică, sfios, șovăind puțin, fără să îndrăz-nească a privi în față pe fică'î.

TIBALDO.

Gigliola!

GIGLIOLA.

O nu, nu surîde așa. Mi-ai face rău
mai puțin de m'ai călca în picioare.

TIBALDO.

Nu vrei să'ți surîd... De ce? Iți fac
rău... Nu știu... Atunci lasă să cad în ge-
nunchi în fața ta, fată. Nu știu ce-ași pu-
tea să fac acum alt-ceva. Tu, nici un rău
nu mi-ai face de m'ai călca în picioare.
Te-ași binecuvînta.

GIGLIOLA.

Nu, nu, nu în genunchi, stai drept.

O pauză, încruntă sprîncenele.

Cine vroia să'ți aplece fruntea în țărînă?

TIBALDO.

Fată, ai milă de tatăl tău dacă mar-
toră-ai fost la ocară.

GIGLIOLA.

Tremuri de sus pînă jos. Ești mai alb
de cît ți-e cămașa.

TIBALDO.

Nu prea mi-e bine.

GIGLIOLA.

De sigur, nu tremuri... nu'î așa ? nu tremuri... de-acela...

TIBALDO.

De-acela ?

O pauză.

GIGLIOLA.

Tată !

TIBALDO.

Spune : ce ai ? ce vrei, Gigliola, vorbește.

GIGLIOLA.

Nu ți-este frică ?

TIBALDO.

De cine ?

O pauză.

GIGLIOLA.

L-ai mușcat de mână.

TIBALDO.

Gigliola...

GIGLIOLA.

Tare ?

TIBALDO.

Ce mă întrebî!

GIGLIOLA.

Tare trebuia. Nu ți-este frică ; așa'i?

TIBALDO, îngăimînd.

Dar ce'ți este? Ce mă întrebî! Dacă-ai văzut aceea ce ochilor tăi n'ar fi fost în cădere să vadă, iartă-mă, iartă-mă.

GIGLIOLA.

Tot am văzut. Veghiez, nu mai am gene: sînt fără de pleoape : ochiî mei nu se mai strîng, nu mai clilesc. Groaznic veghiez.

TIBALDO.

Tu ești Gigliola? Ce se petrece? Cine îți dă puterea aceasta? Ce strigăte, cîte strigăte, în glasul tău surd!

GIGLIOLA.

Uitaseși sunetul gurii mele rănite.

TIBALDO.

Ai stat pentru mine ascunsă, toată ascunsă în doliul tău, la o parte.

GIGLIOLA.

Glasu'mî e nou pentru tine? Un an în tăcere purtatu-mi-am rana fără de sînge, rana ce'mî fu și mie făcută 'ntr'un loc, știu, aci înprejurul răsufului...

TIBALDO.

Cum te-oiu privi ? stat-ai ascunsă. Mi-a fost să trăesc gonit din inima ta, cu dragostea celui pribeag de mica grădină 'n care nu mai intră...

GIGLIOLA.

Totul e ars. Nu mai sînt vorbe de drăgălășie pentru făptura uitată 'n oroare, singură, ca 'n fundul prăpastii, ca 'n mijlocul ghieții. Ci cată la mine; ci ochii ridică'i. Vezi-mă ast-fel: nici mică nici dulce... Nu mai e'n mine tînăr nimica. Trecută 'ntr'un an îmi e primă-vara. M'am copt nu la soare ci'n umbră, în umbra unui mormînt. Vezi-mă; căci am să te 'ntreb, și timpul se trece. N'am vreme.

Cu o sfortare fricoasă tatăl ridică ochii, o fixează.

TIBALDO.

O grozăvia, grozăvia pe chipul tău, ochii fără de pleoape! Fată, și tu mă urăști? Cin' te-a făcut atita de aspră? Spune.

GIGLIOLA.

Adu'ți aminte. Cîte-va ceasuri și vine ceasul acela: spre seară. Mama fu chemată; sărmana intră în odaia deja 'ntunecoasă. Și, nu trece mult, și cealaltă, sluga tîrîtoare, muierea din Luco, iese țipînd. Și victima întepenise...

TIBALDO.

Nu, nu, nu mai spune nainte!

GIGLIOLA.

Trebuie să mă-ascuți și să 'mi răspunzi. Cealaltă îți este astăzi nevastă. Mi-ai dat-o tu drept stăpînă. Mi-a fost răpită mama și dată drept stăpînă aceea care cu-otreapa spă-lase pardoseala. Aă nu'î așa? Ci uită-te la mine!

TIBALDO.

Nu mai pot. Nu mai am putere.

GIGLIOLA.

Și totuși e nevoie ca ochi în ochi, ca față 'n față să îmi răspunzi.

TIBALDO.

Haide, vorbește. Spune ce vrei. Te privesc.

GIGLIOLA.

Știi adevărul?

TIBALDO.

Dar care?

GIGLIOLA.

Nu, tată, nu, nu căuta să îmi scapi. Ține-ți sufletul drept în privire cum drept

este-al meu. Cine-a ucis-o? Spune-adevărul!
Spune-adevărul!

TIBALDO.

Nu fu soarta nedreaptă? Oarba lo-
vitură?

GIGLIOLA.

O! imploru-te, tată! Nu mă minții.
Vorbește'mă ca și cînd ași fi 'n pragul morții,
ca și cînd pe urmă ar fi pe urechi și pe
gură să am pururi pecetia. Nu știi? Nici
nu bănuî? Cealaltă ce iese țipînd...

TIBALDO.

Nu, nu!

GIGLIOLA.

Dar ești alb cu totul.

TIBALDO.

O! O! și tu cugeți, fată, tu cugeți de
mine așa infamie: că ești te-ași fi supus la
așa grozăvie în casa în care mi te născuși,
că ești tovarăș ași fi unit în groaznica legă-
tură fiara criminală cu curățenia ta, aci în
casa în care'i păzită aceea ce fu 'nmor-
mîntată...

GIGLIOLA.

Pe tăcute înmormîntată fu, pe tăcute:

și fețele toate erau înprejur, erau ca și piatra mormîntului, ca piatra ce se pune deasupra unui lucru întunecos și tainic. Și fața ta...

TIBALDO.

Și fața mea...

GIGLIOLA.

Părea că poartă pecetia rușinii. O, tată, cît ești de plîns! Inșă totul trebuî să'ți spun. Părea că o și diformase privirea piezișe ce-apoi am văzut o de miî de ori, masca pocită pe care ți-a pus-o muierea, pe care nu poți să ți-o smulgi...

TIBALDO.

Mi-o vezi? aci? o am? De plîng, nu se rupe? Dar ce te-a făcut atîta de crudă? Ce te-a schimbat și pe tine? te-a pocit și pe tine? Tu nu mai ești Gigliola.

GIGLIOLA.

Nu mai sînt Gigliola. Sînt coaptă, sdrobotită, și nu doar de umbra aceluî mormânt ci și de suflarea murdară ce'mî trece pe suflet într'una, și de surîsul tău, surîsul de rușine, ce timp de un an fu dovada bunătații tale de tată.

TIBALDO.

Mă topeam de amor pentru tine, cu un

plâns făr' de capăt, gonit din sufletul tău, gonit de la toate acele dulceațe, ce 'n tine știam, tu care erai ca o floare a trunchiului ăsta uscat.

GIGLIOLA.

De ce-ai aruncat-o, floarea, sub picioarele 'nvățate să umble desculțe în necurătenie?

TIBALDO.

Cum mi-ai putea înțelege durerea cea fără iertare, și chinul meu fără de capăt?

GIGLIOLA.

A cât ești de plîns! Nu sunt crudă.

TIBALDO.

Am să mă duc, am să dispar, nu ai să mă mai vezi. Vrei asta?

GIGLIOLA.

Gonește-o.

TIBALDO.

Tu nu poți, nu poți înțelege.

GIGLIOLA.

Gonește-o.

TIBALDO.

Am să mă duc.

GIGLIOLA.

Gonește-o. Lațul e 'ntins și pentru tine. Ești orb. Eă văd bine.

TIBALDO.

Scîrba îți trece naintea cuvîntului. Spune: ce vezi?

GIGLIOLA.

Rușinea pretutindenă, înșelăciunea joasă, trădarea. Mi's ochii pîngăriți; și nu mi'i pot închide.

TIBALDO.

Cu fie ce vorbă a ta ca cu o ghiară inima'mi prinzi și o strîngi. Spune totul.

GIGLIOLA.

Da, totul trebui să spun ca acela ce'i gata să moară. De toate acestea ce mă întinează am să mă curăț.

O pauză.

Gonește-o. Omul acela ce vrea să'ți aplece fruntea 'n țărînă, și tu l-ai mușcat de o mîină... O murdărie!

Iși acopere fața.

TIBALDO.

Nu, nu, nu! Ce știi tu? De unde să știi tu? Tu fată... să vezi... Nu, nu. Ura, ura te-orbește.

GLASUL ANGIZIEI, în umbra scării.

Tibaldo! Tibaldo!

SCENA A ȘASEA

Femeea apare.

ANGIZIA.

Nu răspunzi ? Ce e ? Ce, ești de piatră ? E-adevărat că iar a fost ceartă cu fratele vitreg ? că v'ați și bătut ?

Vede pe Gigliola.

A ședeai cu trîntora ta...

TIBALDO.

Cu fata mea Gigliola. Vorbeam cu fata mea. Mai aveam să ne spunem încă ceva...

ANGIZIA.

Ceva ce eă nu pot să staă să aud ?

TIBALDO.

Vino, Gigliola, vino cu mine. Haidem aiurea.

ANGIZIA.

Nu. Staă tu aici. Lasă-o să plece.

TIBALDO.

Angizia, nu face gură. Nu tu poruncești aci 'n casa Sangrilor.

ANGIZIA.

Puiu-arată colții ? Ce noutate ! Vom rîde. Pîn'atunci eă îți sînt nevastă : și dinsa va să se supună. Pleacă Gigliola. Am de vorbit cu bărbatul meu.

GIGLIOLA.

Slugă, dacă — acum cînd ai cheile 'n mîină — poți prin camăra fără-a te-ascunde sticle să scurgi, cel puțin cată să nu fi se-meată față de noi și 'ndrăzneala-ți să nu răzbată duhoarea patimii tale.

ANGIZIA.

Tibaldo, și nu'i dai o palmă cînd ești lîngă dînsa? O lași să mă facă de-ocară? Trîntoră, ia seama să nu'ți pun grumajii eū sub călcîiū.

TIBALDO.

Taci, taci. Pleacă, pleacă de-aci. Nu vreaū să vorbești așa fetii mele. Nici praful din poalele rochii nu ești demnă să-i scuturi.

ANGIZIA.

Ai înebunit? Crezi tu că'mi ești stăpîn? Veaū să știū ce vorbeați. Asta, de sigur, te ațîță'n protiva-mi ca totdeauna. Inșă otrava cu-otravă se stinge.

GIGLIOLA.

Slugă, în otrăvuri tu ești pricepută. O știū. Dintre Marși ești. Porți numele-amarului munte. Și-aseară-am văzut pe tatăl tău care te cată, care te chiamă cu flueul de trestie. E-un vrăjitor de vipere.

ANGIZIA.

Asta ți-a spus? Minte, minte Tibaldo. Nu, nu e tata acela. Nu'l știu. E unul din Luco, trecea pe aci și vrea de la mine pomână.

GIGLIOLA.

Lasă, nu te'nfuria. Vedem noi pe urmă. Omul din Luco e încă pe-aproape și te pîn-dește. Dar nu spuneam asta.

ANGIZIA.

Și ce spuneai?

GIGLIOLA.

Slugă, că astăzi e anul.

ANGIZIA.

Bine, da. Astăzi e anul. Și tu mă privești.

GIGLIOLA.

Te privesc.

ANGIZIA.

Bine, da. Privește-mă, iată-mă. Crezi că mi-e frică?

GIGLIOLA.

Te privesc.

ANGIZIA.

Și ce ai de spus? Haide, spune, spune odată. Vorbește. Crezi că plec ochii? Nu, nu, nu mi'i plec. Crezi că nu știu ceea ce pu-

rurî spun ochii tăi cînd cată spre mine?
Spun: „Tu ești! Tu ești!“ Eî da, e așa.

TIBALDO.

Nu, Gigliola, n'o asculta. Este nebună de furie, e fiara turbată. Ura o scoate din minți. Ai sgîndărit-o. Nu știe ce spune. N'o asculta. Du-te, Gigliola. Minte să te'nvierșuneze.

ANGIZIA.

Nu, nu mint. Așa e, așa e. Eū sînt. Ți-o strig și nu îmi plec ochii. Iată-mă. Fără să tremur ți-am spus-o. Eū am făcut-o. Astăzi e anul.

TIBALDO.

Minte! Privește-o: nu știe ce spune. E fiara 'nebunită.

GIGLIOLA.

Mamă, mamă, suflet de sfîntă, iată minutul. Dă'mi tu putere. Făgăduiala, am să fiu tare.

ANGIZIA.

Și ce vei face? Ce'mi poți face mie? Tatăl tău mi-este adăpost. Doi sîntem, precum am fost doi.

TIBALDO.

Taci, fiară turbată. Pleacă. Te-alung. Mai spune o vorbă și-afară te tîrîu de păr, te sfarăm de pietre.

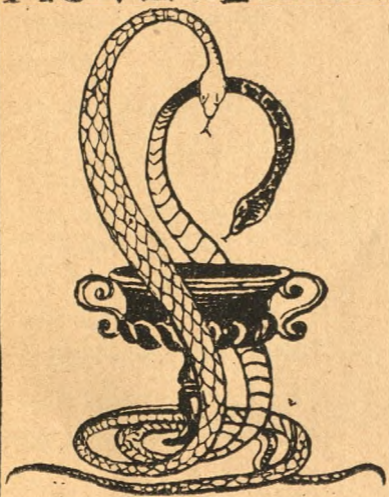
ANGIZIA.

Nu ai putere : genunchii îți tremură ;
cazi de-a'n picioare. Doi (tu care încă îmi zici
slugă, ascultă, ascultă!) doi furăm. Ți-o
spun ca să știi că pînă la mine trebui să
treci pe de-asupra tatălui tău.

TIBALDO plecînd genunchii, încovoindu-se la pămînt.

N'o crede. Te minte, ca să'și răzbune.
Tremură toată de ură. Ți-o jur, Gigliola.
Dar treci, dar treci peste mine.

ACTVL ALII EA.

Se vede acelaș loc, pe 'nserate.

SCENA ÎNTÎIA

SIMONETTO șade lingă bunică, pe cînd cele două loici își văd de tors.

DONNA ALDEGRINA.

Du-te, Simonetto, du-te cu Annabella de fă cîți-va pași, pînă nu se 'noptează. Desfată-te puțin.

SIMONETTO.

Nu, n'am gust. Sînt obosit, bunică.

DONNA ALDEGRINA.

Te-ai sculat mai adineaori!

SIMONETTO.

Uite, nu mai e soare. Stă gata să plouă. Auzi cum țipă rîndunicile.

ANNABELLA.

E un nor de vară.

SIMONETTO.

Tună.

ANNABELLA.

Nu tună. E revărsat Sagittariul, și mugește.

DONNA ALDEGRINA.

Du-te de vezi Sagittariul, Simonetto. Du-te pînă la țarm. E tot numai spumă, face curcubeuri, să vezi ce frumos e.

SIMONETTO.

Atunci să mă ducă cu jețul de purtat bunică.

DONNA ALDEGRINA.

Copilule leneș, ce gust îți mai vine? E rupt: nu se mai ține pe stinghii. E mai vechi de cît mine. Cînd biata Monica (Domnu-odihnească) era mireasă și eu i-am ieșit înainte la Bocca Mezzana cu opt purtători pentru schimb, îmbrăcătura lui roșie de-atunci se subțiasă.

SIMONETTO.

Ca și sîngele meu, bunică. Și el e subțire. Vezi ce mult ține o mică tăetură, aicea, pe deget! Nu vrea să se 'nchidă: mereu se tot face un vîrf albicios ca o perlă. Bunică, ce rău sînt bolnav.

DONNA ALDEGRINA.

Nu'î adevărat. Ți-e mai bine. Azi nu ești atîta de palid.

SIMONETTO.

Dar ce boală e asta ?

DONNA ALDEGRINA.

Boala tinereții, nu alta. Crești. Mergi pe șapte-spre-zece ani.

SIMONETTO.

Imi spuseseși: „Ai să te vindecî la primăvară“. Acuma e vară și 'mî pare că mor cu încetul. Nu, nu vreaŭ. Bunică, de ce nu mă vindecî? Benedetta, tu care mi-ai dat de am supt, tu ești sănătoasă; și nu faci nimic pentru mine. Lîna neagră! Și torci și torci vecinic. Imi faci o respetie.

BENEDETTA.

Copile, mă rog pentru tine la fie ce fir ce se smulge din caer. De răsucese saŭ de torc ești cu mine pururea 'n firul meŭ plin.

SIMONETTO.

O ce miros de praf și mucezeală în toate hrisoavele astea. Bunică, nu simți? Ce face Gioietta? Simțeam că 'mî lipsește ce-va și nu știam ce; și era glasul ei.

ANNABELLA.

Nu mai dă apă. Canalul s'a astupat.

SIMONETTO.

S'a stins și viața Gioiettei! I-aŭ luat și ei pofta de rîs și de plîns tot de odată

prin cele trei guri mititele. Ne-aŭ mai ră-
mas, bunică, hîrtoage, hîrtoage, și
hîrtoage! Și suflul acela ce pîlpîe din fie ce
foae e vrerea celor morți. Și iarăși vom fi
bogați! Atunci veți trimite la Neapole pe
Simonetto de Sangro cu jețul de purtat
și-o să plătiți o sută de doctori să stea lîngă
mine ca să mă caute... Dați'mă aer!

DONNA ALDEGRINA.

Nu te turbura, Simonetto. Ești înfier-
bîntat. Ți-e fruntea 'mbrobonată și mîinile
umede.

SIMONETTO.

Vreaŭ să mă duc în Cappadòcia, la
mătușa Costanza. Puneți-mă pe catîrul care
știe drumul. A ce bine se respiră 'n pădu-
rile de castani! Imi vreaŭ iarăși arma și
cîinii pestriți, albi și negri, albi și roșcați;
și ochii aceia frumoși și sinceri, și urechile-
acelea moi, catifelate; și isvoarele reci din
Liri, de printre pietre, pe unde coboară și
urcă femeile cu cofele 'n cap; și-odaia cea
albă unde se doarme-atît de bine între du-
lapul și scrinul ce stau liniștite fără să scîr-
ție, cu mirosuri de livanțică. Vreaŭ să mă 'n-
torc acolo.

DONNA ALDEGRINA.

Ai să te 'ntorci cînd veți vrea.

SIMONETTO.

Era luna-aceasta, acum e anul; tot ziua-aceasta era. Și nu știam că moartea...

DONNA ALDEGRINA.

Cînd vrei să pleci? Mîine?

SIMONETTO.

Și tu, și Gigliola veți merge. Și Annabella și Benedetta. Să mergem de-aicea, cu toții!

O pauză.

Nimeni n'a vrut să mă chieime cînd mama fu 'n giulgiul cel negru.

DONNA ALDEGRINA.

Molipsirea... era primejdios pentru tine.

SIMONETTO.

Se poate pleca și pe urmă...

BENEDETTA.

Spunea Donna Mònica 'ntr'una: „Nu, nu, fie-vă milă! Vine, și boala 'mă se ia... Lăsați'l departe“.

SIMONETTO.

Vai, mai spunea peste vară, doică nu'ți mai aduci tu aminte? „Diseară gătiți sub platan. Prînzi-vom afară“. Și venea de pe

munți răcoarea pe masă și 'n jurul lumini-
lor era filfîire de fluturi, și noi aruncam
migdalele noi în păunii-adormiți...

Se ridică repede.

Haï, Annabella.

DONNA ALDEGRINA.

Ce aï? De ce sări?

SIMONETTO.

Am auzit un foșnet pe scară. Acum
se coboară muierea.

DONNA ALDEGRINA.

E Gigliola, Privește.

SCENA A DOUA

SIMONETTO, alergînd spre sora lui.

Tu ești! Surioară! De unde vii? Ai
stat pînă-acuma la mine 'n odae?

GIGLIOLA.

Da.

SIMONETTO, cu glas încet.

Tot se aude țipînd?

DONNA ALDEGRINA.

Știi, Gigliola? Simonetto vrea să se'n-
țoarcă la Cappadòcia,

SIMONETTO.

Și tu mergi cu mine.

GIGLIOLA.

Da, dragule.

SIMONETTO.

Mîine.

GIGLIOLA.

Trebue 'ntîi să mai capeți puteri. Călătoria 'i prea obositoare.

SIMONETTO.

Catîru-are mersul ușor.

GIGLIOLA.

Torenții sînt toți năvalnici în munți.

SIMONETTO.

Atuncea mă ieși la tine 'n odae cu tine noptile-acestea, așa cum mi-ai spus. Nu e așa ?

GIGLIOLA.

Da, dragule, da.

Îi ia capul în mîini și 'l sărută.

SIMONETTO.

Ce mîini reci! Ia seama să nu te 'n-bolnăvești ea mine și tu.

GIGLIOLA.

Nu. Mi le-am spălat adineauri cu apă 'n-ghetată.

SIMONETTO, privindu'i mâinile.

Ai pe mâini pete ce nu se mai șterg... Pe toate, nu este-așa? le-ai aruncat pe fereastră: toate prafurile și apele-acelea! Știi, bunică? A aruncat Gigliola toate doctoriile, nu vrea să le mai ia.

GIGLIOLA.

Erați prea multe și prea amare...

SIMONETTO.

O da!

GIGLIOLA.

Și nu 'ți foloseau.

DONNA ALDEGRINA.

E-adevărat, Gigliola?

GIGLIOLA.

Se stricaseră. Trebuia să aruncate.

SIMONETTO.

Le privea în lumină una câte una, și le bătea și le turna cu picătura în palmă, și le mirosea așa cum fac spițeri...

Rîde cu un rîs slab.

De-ai fi văzut-o, bunică! Cunoaște re-

țetele Gigliola, știe măsurile și-amestecurile, toate le știe.

GIGLIOLA.

Așa e; știu totul.

SIMONETTO.

Tu să mă vindecî, surioară! Nu mă lăsa nici odată.

GIGLIOLA.

Nu, dragule, dragule!

Il strînge, îl mîngîie, ca o mamă.

SIMONETTO.

Caută tu, Benedetta, paravanul cel vechi chinezesc, zugrăvit cu toate luntrile-acelea cu pînze, cu trestii și steaguri (ți-aducî, surioară, aminte?) pe unde făceam atît de frumoase colinde pe mări și prin porturi pînă ce adormeam... Caută'l doică; și pune'l la loc, între paturî, colò, în odaia cea verde. Vrei tu, Gigliola?

SCENA A TREIA

Pe ușa din stînga intră TIBALDO. SIMONETTO amuțește. Femeile rămîn tăcute.

TIBALDO, neliniștit și zăpăcit.

Nimeni nu mai vorbește... Tăcerea aceasta... Intră o umbră? O stafie vă-apare?

Toți muți, toți de piatră. Tu vorbeai, Simonetto... Te-ai ridicat... Ce faci? Te simți mai bine?

SIMONETTO.

Așa, tot așa.

TIBALDO.

Azi ți-aū mai venit frigurilele-acelea?

SIMONETTO.

Nu'i ceasul. Mai târziu. Vin ele.

Tatăl se apropie și vrea să 'l mîngîie. El ferește mîna cu un gest instinctiv, plecînd capul pe umărul surorii.

TIBALDO.

Nu vrei să te-ating?

DONNA ALDEGRINA.

Este nervos, neliniștit. Tresare la orî-ce suflare. Lasă'l să plece, Tibaldo. Vroia să iasă puțin la aer. Annabella se duce cu el. Haide, du-te Simonetto, pînă nu se face târziu.

SIMONETTO.

Vino, Gigliola, cu mine!

GIGLIOLA.

Te-ajung, dacă pot. Mă duc cu Benedetta să rînduesc odaia, să'ți car lucrurile, cărțile...

SIMONETTO.

Da, da.

GIGLIOLA.

Ai să găsești gata totul la 'ntoarcere.

SIMONETTO.

Da, da.

GIGLIOLA.

Dragule, nu umbla repede; cată să nu obosești, să nu răcești. Du-te pe cărarușe, nu trece prin praf. Ia seama tu, doică. Haide, Benedetta.

BENEDETTA.

Iată-mă, viu. Imi adun fuiorul.

Urcă amîndouă scara, dispar.

SCENA A PATRA

Rămîn muma și fiul, unul în fața alteia.

TIBALDO.

Nu pleci și tu, mamă? Nu fugi și tu de lepros? Nu'ți acoperi gura ca să nu bei duhoarea otrăvită?

DONNA ALDEGRINA.

Nu te plînge, fiule. Ai trecut peste inimile ce te iubeau.

TIBALDO.

Și nu mai e nădejde? nu mai este milă?

DONNA ALDEGRINA.

Te lași a fi călcat de picioare 'nvățate
cu praguri ticăloase.

TIBALDO.

Și eă sînt călcat în picioare.

DONNA ALDEGRINA.

Toți ceilalți sînt nevinovați.

TIBALDO.

Și eă sînt ucigașul?

Se ridică tremurînd, îngrozit de învinovățire.

Tu crezi? Gigliola ți-a spus-o? Mă
învinovățeste față cu tine?

DONNA ALDEGRINA.

Fiule, fiule, ce tristă zi e aceasta! E
ca un vis negru, care înăbușe. Toți tremu-
răm sub o amenințare. Bănuiala'i pîtită în
fie ce colț. Tu ți-o vezi înainte, ți-o simți
pe urme; și nu-o poți apuca. Ți-e frică de
tine însuși; și strigi cuvinte ce nu se iartă.

TIBALDO.

Eă am strigat? Ce-am strigat, mamă?
Glasul meă nu mai este în mine. Mă-am pri-
vit chipul în oglindă și nu m'am recunoscut.

Atunci i-am dat o lovitură și-am spart o. Sufletul s'a făcut într'o mie de bucăți, s'a împrăștiat pe jos pe pardoseală; și mă revăd o mie și nu mă recunosc. Și totuși nu știu adevărul ce mi se cere, nu 'l știu, mamă. Tu care mi-ai dat biet sufletu-acesta, ajută-mă tu să-l adun la loc, să-l strîng la o laltă. Cugetă că ziua în care m'ai pus tu pe lume nu mai prețuiește; dar ziua aceasta mi-e cît o vecinicie, dacă mă ajuți.

DONNA ALDEGRINA.

Cum să te-ajut? Vorbim ca să nu se audă murmurul din fundul inimilor noastre. Și fie-care din noi urmărește numai aceea ce n'a spus cellalt. Și pare că durerea are chipu 'nșelăciunii.

TIBALDO.

Cere, întreabă, scormonește'mă lăuntrul, smulge din mine-adevărul ce scapă ochilor mei turburați. Ca să nu vadă se strîmbă; și căutătura'mi va fi piezișe pînă la groapă. Spune'mi tu ce vezi în mizeria aceasta ce 'ți tremură nainte.

DONNA ALDEGRINA.

Vai, nu e mizerie asemeni acelei ce 'ndură o mamă cînd nu mai poate să mîngîie!

O pauză.

TIBALDO.

Crezi... va să zică ?

DONNA ALDEGRINA.

Ce-am de crezut, fiule ?

TIBALDO.

Gigliola... ți-a spus ?

DONNA ALDEGRINA.

Cînd ? Adineauri ? Și poate să fie așa ?
Nu, nu, n'am vrut să 'nțeleg.

TIBALDO.

Cum ți-a spus ?

DONNA ALDEGRINA.

Se coborîse atunci din odaia fratelui
ei : aruncase toate doctoriile...

TIBALDO.

Ei și ?

DONNA ALDEGRINA.

Am ghicit că bănuiala grozavă era într'însa ; dar nu din cuvinte, căci s'a stăpînit față cu Simonetto neștiutor. Am ghicit din drăgălășia de moarte ce-avea într'însa atunci cînd strîngea la sîn pe biata făptură aceea... roasă într'ascuns... Poate să fie ? Nu, nu, nu poate să fie. Prea mare ar fi infamia !

TIBALDO.

O! O! De ce m'am născut? Mamă, de ce m'ai pus tu pe lume? Aceasta'mi păstrai pentru ceasul cînd iată-mă, strig către tine cu desnădejde ca să mă-ajuti la pasul din urmă! Descopere'ti ochii. Privește atunci și tu la fața cealaltă a grozăviei.

O apucă de mîini și 'i descopere fața.

Da, de sigur, aceea ce nu poate fi este. Nu știam: și tu faci lumină fără să știi. Da, de sigur, aceea ce nu poate fi este. Nu știu nici eă pentru ce dar mi-o spun vinele toate 'ncordate în trupul meu slab, dar mi-o jură năvala de sînge din inima mea sfișiată. Fiara veninoasă muncește 'n făgașul morții și nu se mai sature.

DONNA ALDEGRINA.

Grozăvie! Grozăvie! Și tu o spuî! Dar atunci?

TIBALDO.

Atunci ascultă-mă, mamă: dacă mă mîntuî tu 'n sufletul făpturii mele desnădăjduite, voi face aceea ce mișelia și patima mea mă oprește 'n adîncul lăuntrului meu, voi ști să 'mplinesc necrezuta scăpare, fapta ce nimeni n'așteaptă... Ai înțeles?

DONNA ALDEGRINA.

A, nu știu, nu înțeleg. Totul e 'ntu-

necos. O neiertătoare restrîște împrăștie 'n noapte pe-aceia ce încă trăesc tremurând. Fericită aceea ce doarme în pace!

TIBALDO.

Ascultă-mă. N'am vrut nici odată să 'ți citesc în privire, de teama răspunsului la cruda 'ntrebare. Pe-aceia ce doarme în pace, ce mîină a 'mpins-o de-odată 'n tăcere?

Muma își acopere iarăși fața.

Și iar îmi ascunzi îndoiala sau încredințarea! Aci, adineauri, aceea pe care Gigliola o chiamă slugă cu glasul ce taie mai rău de cît biciul, femeea din Luco, nevasta mea după lege, în furia urii, într'un vârtej de mînie, i-a strigat drept în față: „Da, e așa. Sînt eă. Am făcut-o“.

Muma încearcă să se ridice, vrea să se dea 'n lături.

Nu, stai. Nu fugi. Nu e tot. Nu este, încă, nimic aceea ce ți-am spus. Invinovățirea era pretutindenă, în orî-ce suflare, ieșea din pereți, se desprindea din umbră, din bolti, se-arăta 'n crăpături prin spărturi ca pe buze cu viață, ca 'n ochi cu lumină. Strigătul fiarei smintite a răspuns la o lungă tăcere care 'i spunea ne'ncetat: „Tu ești“. Și Gigliola a stat ca de piatră. Părea că își strînge inima 'n mîinile ei încleștate ca pe-o armă-ascuțită. Mamă, mamă, și față cu dînsa,

față cu sufletu-acel despuiat, fruntea, ochii, bărbia, totul al meu, a mea semuire, semnul sîngelui meu pe fața aceea fiască se-arăta d'inainte'mi ca nici altă dată, în clipa aceea vecinică cu nu știu ce nouă putere, cu nu știu ce chip mușcător, zdrobindu-mă, intrîndu'mi în pieptul slăbit ca și o pecetie de viață ne mai iertătoare, o mamă, și vrăjmașa arătînd în spre mine...

Ingenuche la picioarele bătrînei, zdrobit de groază.

Deșopere'ți fața, te'ndură! Să văd ce'ți face durerea! Privește-mă. Iată, tremur acum și mai tare, sînt mai slab, am mai multă nevoie de ajutor ca atunci cînd din spasmul tău m'ai născut, ticăloasă bucată de carne de gemăt însuflețită. Să văd de pot să mai scap sau dacă's pierdut și pentru tine!

Muma îl privește.

Da, așa.

Ezită un moment.

Vrăjmașa arătînd în spre mine a spus: „Și ce ai să faci? Tatăl tău mi-este adăpost. Două sîntem, două furăm“.

Bătrîna încearcă iar să se ridice.

Mamă, tu nu mă lăsa. Intinde'mi o mîină. Ea a crezut, a crezut! Am văzut-o pe fața ei disperată că fusese crezută minciuna! Dar tu?

Se aude glasul Angiziei în grădină.

GLASUL ANGIZIEI.

Nu te cunosc. Pleacă, cerșetorule! Nu știu cine ești. Cu pietre te-alung. Asmut câinele-asupra'ti. Acum îi dau drumul. Pleacă! Du-te! Sau strig hoții. Afară! Afară! Nu știu cine ești. Vrei dar să te-alung cu pietre?

Dincolo de poartă, se zărește femecea plecîndu-se spre a arunca piatra.

DONNA ALDEGRINA.

Iată-o, vine. Ia-mă de-acî. Susține-mă căci nu mai îmi simt picioarele. Nu le mai pot nici mișca. Nu mai pot să mă scol, nu pot să mai umblu. Ce 'nseamnă aceasta? Susține-mă, Tibaldo, du-mă, tîrăște-mă tu pîn' la ușe. Iată-o, vine.

TIBALDO.

Mamă, aceasta e soarta. Rămîi. Incalcă oroarea. Fi martoră luptei acestei de moarte. Pe viață și pe moarte judecă tu. Nimic nu mai este în urmă-mi. Sînt singur. Rasa mea 'ntreagă cu toată puterea ei oarbă e dispărută. Puternicii zămislitori nu mă mai ajută. Ruina aceasta nici nu mai cată să mă doboare, atît sînt de mic pentru mărirea ei. Tu însăși, mamă, nu ești a mea. Născute's din tine două stirpe dușmane; și

inima ta se codește. N'ai să te'nșeli judecînd. Rămîi. Trebuie. Este judecata fără de apel pe care soarta mi-o dă.

SCENA A CINCEA

ANGIZIA închide poarta de fier și izbitura răsună sub boltă.

ANGIZIA.

Auzit-ai, Tibaldo? Era aci! Iar s'a întors cerșetorul! Știi? șerparul acela din Luco. Ai auzit? I-am dat cu o piatră 'n spinare. Dar, dacă 'ndrăznește să se mai întoarcă, cu coada tîrnului trebuie gonit.. Nu tu, care suferi. Mă pun însă eu, cu Bertrando; și lasă'l... O! Doamna soacră-mea, și ce ai? Ți-a fost frică?

TIBALDO.

Eu, cu ciomagul ca pe-o fiară spurcată-am să te gonesc pe tine...

ANGIZIA, întorcîndu-se înrîită.

A! iar începî?

TIBALDO.

Chiamă pe tat'tău, să i te dau pe mîna să'ți sfarăm capul cu piatra cu care ai dat tu în el.

ANGIZIA.

Va să zică nu'ți trece sminteala? Ia-

răși te pișcă vipera? Nu mă-este tată acela.
N'am tată.

TIBALDO.

Așa e. Tu ești născută din putreziciunea fără de nume.

ANGIZIA

Și m'ai scos tu!

TIBALDO.

Fiind-că te-am dat cu piciorul în lătură din mocirla murdară, am rămas împuțit.

ANGIZIA.

Și m'ai încătușat de tine pe veci!

TIBALDO.

Nu e legătură 'ntre fiară și om. Fapta mea nu e de cît sacrilegiu. Pierdusem simțul de om.

ANGIZIA.

Tu m'ai rugat, plîngînd, tîrîndu-mi-te'n față, cînd vream să mă duc; și mi'ai cuprins genunchii, ți'ai pus fruntea 'n țărîna ca eu să'ți pun călcîiul pe ceafă.

TIBALDO.

Că iarăși îmi pui nainte rușinile, că iar mi-amintești josniciile, ce-are de-aface, acum? Capul mi l-am ridicat. O vezi.

ANGIZIA.

Da. Pentru-o vreme. Ca să te-arăți față de astea cari te ațîță 'n protivă'mi. Mai adineauri pusu-ți-ai masca omului tare față de fi-ta; și-acuma ți-o pui și față de mamă. Dar nu mă înșeli. Văd, sub ea, chipul tău fără de sînge.

TIBALDO.

O, iată, tu'mi redai chipul cel de toate zilele. Mi'l regăsesc în sfîrșit. Nu face, așa e, să fiu atît de furios. Acum îmi iaș masca și glasul mi'l înmoiș. Și-aceea ce va să se facă, va fi cu 'n gest singur și fără de sgomot făcut.

ANGIZIA:

Cînd vei fi singur cu mine, încă o dată-ai să cazî în țărînă; iar ai să plîngi și iar ai să mă rogi. Și nu se va face nimic, căci tu ești legat de apururi de mine, și încă de două-orî legat. Legătura cea tainică e dată pe față de-acum. Și tu nu cutezi, și n'o să cuteze nimeni să mă-atingă.

TIBALDO.

Iar spuî minciună zadarnică.

ANGIZIA.

Să-o mai audă și alte urechi de aci.

TIBALDO.

Infamie în vînt.

ANGIZIA.

Oare? Incede pe fi-ta că sluga spune minciuni cînd îți zice părtăș și bărbat. Uite bătrîna, colò.

TIBALDO.

Groaza de tine o împietrește.

ANGIZIA.

O Tibaldo, nici nu credeam că poți să 'ngălbenești și mai mult.

TIBALDO.

Și dacă mama-ar vorbi și ți-ar cere-o dovadă... Care dovadă i-ai da-o?

ANGIZIA.

Ce dovadă era în protivă'mi cînd fi-ta 'mî spunea adineauri: „Te privesc“? Bătrîna și ea te privește. Și nu mai ai chip de viață și n'ai picătură de sînge care să nu fie ghiață în inima ta; și truda ți-e desnădăjduită ca să nu'ți clănțane dinții—ba încă, iată, falca te trădează—ca în noaptea de-acum e anul, cînd pe furiș, cu picioarele goale, te-ai suit în odaia mea 'ntu-necoasă și m'ai căutat clătîndu-te și-ai venit să te culci lîngă mine, căci singur nu

puteai sta; și eu îți știam învoiala în taină și tu îmi știai făptuirea mâinilor repezi. Și ne strînserăm; și furăm două, în văduvie și 'n nuntă. Nu'ți aduci aminte? Ești încredințat? Acum, e destul. Aceasta trebuia să se spună, ca arvună tăcerei... ce putea să se rupă.

TIBALDO.

Auzit-ai tu, mamă? Stai nemișcată.

Muma nu poate vorbi.

Crezi? Ai crezut-o?

Muma stă nemișcată.

Eu îți sînt copilul nebun și 'njosit și pierdut. Și asta 'și amestecă vina cu nebunia'mi de eu nu mai pot să'mi deslănțui sufletul vre-odată nici să mă scap față de tine. O știu. Sînt pierdut. Dar asta care mă 'nvinuie, care la crima ei mă înlănțuie, care se lasă cu toată povara ticăloșiei pe fie ce vorbă-a minciunei, ca pe victimă, asta, asta e-aceea care umblă prin doctoriile celui bolnav...

ANGIZIA.

Nu'î adevărat. Cum de o știu? Cine ți-a spus?

TIBALDO.

Care deschide și răscolește prin toate cu chei potrivite...

ANGIZIA.

Nu'i adevărat!

TIBALDO.

Care aruncă cu piatra în spatele tatălui ei...

ANGIZIA.

Nu'mi este tată, nu! Nu'l cunosc.

TIBALDO.

Care se furișază pe după uși și prin colțuri cu fratele meu dușman...

ANGIZIA.

Nu'i adevărat. Spune-i-o 'n față, întreabă'l pe el, înfruntă'l.

TIBALDO.

Care 'ntinează casa întreagă, strică, otrăvește, totul înciumează...

ANGIZIA.

Și ieri te-agățai de fustele mele ca un copil!

TIBALDO.

Aceasta e fiara sălbatică fără de nume e pustiitoare ce trebuie zdrobită.

Se aruncă asupra femeii ca spre a o strânge de gât.

ANGIZIA.

A! Ești nebun? Ce-ai cu mine? Nebune! Nebune! Ia seama. Chiem pe Bertrando. Bătrîno, oprește'l!

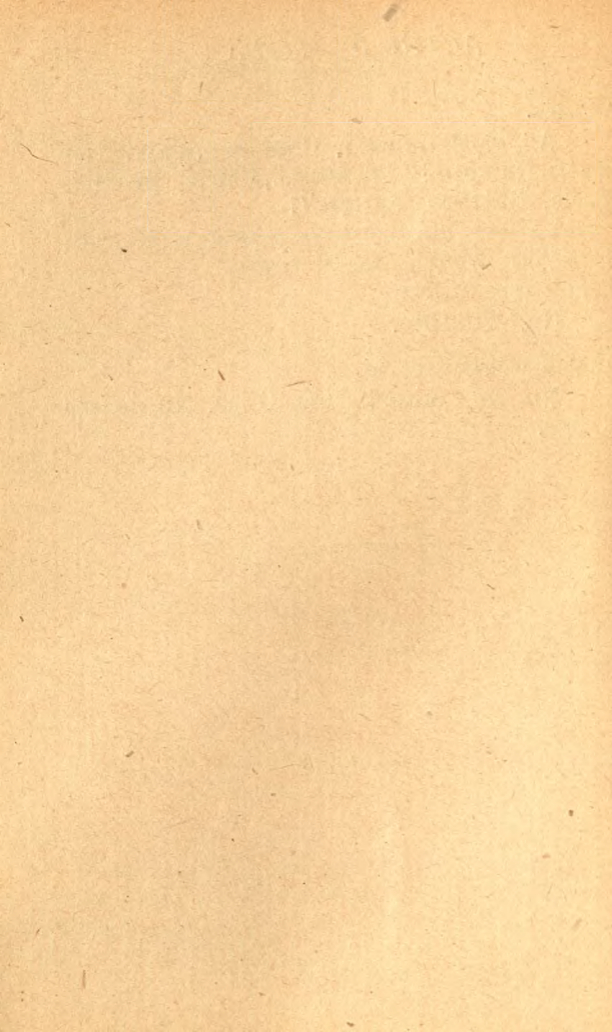
Bătrîna iese din nepăsarea groazel și se ridică cu un țipăt. Tibaldo lasă pe Angizia.

DONNA ALDEGRINA,

Nu, Tibaldo.

TIBALDO, dîndu-se înapoi.

Nu, nu, mamă. Iată. O las. Nu de față cu tine.

Se vede acelaș loc, în momentul apusului.

SCENA ÎNTÎIA

ȘERPARUL intră pe poarta de sub arcadă, urmând pe GIGLIOLA care 'l îmbărbătează.

GIGLIOLA.

Nu este nimeni. Rămii. Nu te teme, omule. Ești bănuitor.

ȘERPARUL.

O baroniță, nu mă înșela.

GIGLIOLA.

Nu, nu te înșel. Stai liniștit, omule. Unde te uiți?

ȘERPARUL.

Mă uit cât de mare e casa, mai mare de cât Mînăstirea contesei Dada din valea Merculana, într'adevăr. Dar se dărîmă. Nu se mai ține. Vrea să se culce. Și eă ași vrea. Nu mai pot.

GIGLIOLA.

Ești obosit? Suferi?

ȘERPARUL.

Simt că inima mi se sfărămă 'n mine.
Dă-mi tu batista să-mi leg mîna asta în-
sîngerată.

GIGLIOLA.

Te-a mușcat un șarpe?

ȘERPARUL.

Ai zis-o.

GIGLIOLA.

Veninos?

ȘERPARUL.

Ai zis-o.

GIGLIOLA.

Poți să și mori?

ȘERPARUL.

Mori și nu mori. „Mortul întrebă
scîndura bradului, n'aŭ aruncat pe fi-mea
în foc?“ „Fi-ta“ scîndura zice „bea și mă-
nîncă; și'și cumpără brîie noi de catifea“.
Știi cîntecul ăsta vechiŭ baroniță?

GIGLIOLA.

Șezi còlea de nu te ții, omule. Și dă
mîna 'ncoace ca să ți-o leg.

ȘERPARUL.

Pe tine în brațe nu mi te-am luat

cînd plîngeai, pe tine nu te-am legănat; bucata de la gură n'am luat-o pentru tine, nici picătura de apă nu mi-am luat-o, ca să mi te mărești, să'mi înflorești frumoasă. Și nu mă 'njuri și n'aruncî cu pietre în mine; și mîna mi-o înfeși.

GIGLIOLA.

Cît amar ai în suflet! Asta'î lovitură de piatră, tăierătură de piatră-ascuțită.

Incearcă să moaie pînza în vasul fîntîni.

Gioietta nu mai dă apă. Abia dacă pot umezi cîrpa. Te doare? Prea tare strîng? E bine așa?

ȘERPARUL.

Tu ești fata baronului! Și cum te chiamă? cum ți se zice pe nume?

GIGLIOLA.

Gigliola.

ȘERPARUL.

Vai ție, drăguțo! Ți-e mamă vitregă ție! A dat cu trei pietre în mine: una în sold m'a lovit, alta 'n deșert, a treia în mînă. Fierbe'î capetele de la trei șerpî, de viperă, de șarpe de baltă și de năpîrcă, să ie mă-nînce și să se culce!

GIGLIOLA.

Tu va să zică 'î ești tată?

ȘERPARUL.

Edia Fura sînt, născut din Forco care slujea Altarul nainte de mine. Și nainte de el era Carpeso, din neamul nostru, care'n-grija de cristelnița sfîntă. Și în ținutul Luco și 'n tot poporul Marșilor nu mai e altul eșit din obîrșia noastră, care să aibă virtutea. Și ne naștem cu semnul potcoavei catîrei din Foligno, pe mîinile-amîndouă (ne 'nvață Atotștiutorul, din pîntece, arta aceasta): și neamul șerpar ne recunoaște stăpînirea; și sîntem nevătămați. Și nu știu de cîți ani este în casă flueru-acesta de os de cerb, pentru vrăjire, găsit de nu mai știu care din moșii mei, într'unul din mormintele de pe drumul din Trasacco; căci obîrșia noastră e vechie ca și cea a baronilor.

GIGLIOLA.

Și vii din Luco? Și cum ai aflat nou-tatea?

ȘERPARUL.

O femeie din Anversa, care venise, de Florii, să vîndă urcioare și ulcele de tot soiul, a spus nevستی-mi: „Fi-ta e măritată cu un baron“. Atunci zise nevasta: „Nenocire! Să fie așa? S'a dus în streini să slujască; și s'a pierdut. Edia, cînd te duci cu șerpii la Altar, coboară prin Pezzana și

prin Casale pînă la Anversa, și 'ntreabă de dînsa și vezi-o. Și scapă'mî pe nenorocita." Și-așa am venit cătîndu-mî de prăzi, în jos prin Vado și prin Pardo și prin pajiștea Angiorei și prin țarinele roșii din Agne și din Venera și 'n tot lungul văei din Giovencola Luparo. Edia, cîți munți ai umblat, cîte țărături călcat-ai, ca să vezi pe cățeaua smintită!

GIGLIOLA.

Dar ce vrei tu de la dînsa? Ce'i ceri?

ȘERPARUL.

Nimic nu vrea Edia. Nu cere picătură de apă șerparul, nici bucățică de pîne. Nu se oprește pe praguri. Trece. E frate cu vîntul. Vorbește puține. Știe să'si țină suflarea. Pică. Are picioare de uliu, vede de parte. Orî și ce semn îl pricepe. De ce se clatină firul de iarbă 'nțelege. Urmează mulțimea care, fără să lase vre-o urmă, dispăre. Tot ce nu aud alții, e ceea ce dînsul aude, nu cu urechia, ci cu un spirit ce are într'însul. Cîntă numai un cîntec cu flautul lui din osul de cerb; dar nimeni nu știe ce cîntec: îl știe doar el și morții lui l-au știut. Și el e virtutea și el este arta. Și de-alta nu'i pasă mai mult ca de pielea ce șarpele schimbă.

Se pregătește să scoată unul din traiste; și bagă mîna năuntru.

GIGLIOLA.

Dar ce vrei să scoți acolo, din traista aceea ?

ȘERPARUL.

Nu vipere. Nu'ți fie frică, fetico. Nu's vipere.

GIGLIOLA.

Nu mi-este frică, Edia Fura. Și dacă-ar fi vipere, și cine-va și-ar băga mîna de-o dată năuntru, așa, ar mușca ?

ȘERPARUL.

Firește-ar mușca, lăsându'și dintele 'n vînă. Și nu ți-ar folosi nici dacă-ai bea apă cu hîrdăul din cristelnița sfîntă.

GIGLIOLA.

Și de ce ?

ȘERPARUL.

Pentru că de-o viperă omul vrăjit se poate vindeca ; dar de mai multe nu se mai vindecă, din pricina marelui cîtimî de venin ce se 'mprăștie de-odată și atinge vîrfurile inimii și face cangrenă neagră.

GIGLIOLA.

Și 'n traistele tale tu ai de acestea, Edia Fura ? sau adunî numai șerpii de rînd ?

ȘERPARUL.

Rău faci că rîzi, baroniță, de mine. Ba am. Am două șerpî de baltă și două vipere.

GIGLIOLA.

Fără de dinți.

ȘERPARUL.

Rău faci că rîzi. Acela de baltă, bărbat, la mijlocul trupului e-aproape atîta de gros ca mîna ta. Cenușiū, are fața mare și 'nchisă și cruciulița. De cincî-zeci de ani Edia n'a mai văzut nici odată unul atîta de iute. Nu simte încă de vraje.

GIGLIOLA.

Spuî drept?

ȘERPARUL, punînd mîna pe una din traiste.

Acum îî daū drumul, și celorlalți pătru.

GIGLIOLA, fără a se teme.

Bine. Arată.

ȘERPARUL.

Nu ți-este frică?

GIGLIOLA.

Nu mi-este frică, Edia Fura. Și-aceasta e traista morții grozave, aceasta legată cu panglică verde? Și cum se deschide?

ȘERPARUL.

Las' o fetico. Asta nu' i pentru tine. Ți-arăt, dacă vrei o sirenulă, o coronelă, o șopîrlă.

GIGLIOLA.

Și spune: dacă, nefiind vrăjit, omul desleagă panglica și de odată năuntru își bagă mîinile-amîndouă, moare 'n cîtă vreme?

ȘERPARUL.

In puțină, fetico.

GIGLIOLA.

Nu repede?

ȘERPARUL.

Nu repede.

GIGLIOLA.

Dar în cîtă?

ȘERPARUL.

Poate 'ntr'un ceas, poate 'n mai mult, mai puțin, după cum...

GIGLIOLA.

Are vreme să 'ndeplinească lucrul hotărît.

ȘERPARUL.

Ce lucru? Ce vorbe sînt astea?

GIGLIOLA.

Ar avea vreme plugarul să 'și înjuge
boii și să 'i pornească ?

ȘERPARUL.

De sigur că da.

GIGLIOLA.

Dar còlo, unde ții mîna, de care fel sînt ?

ȘERPARUL.

Aci nu sînt șerpî; ci sînt daruri.

GIGLIOLA.

Ce daruri ?

ȘERPARUL.

Ale mele. Ți-am spus că Edia nu vrea
nimic. Nu cere dar dă. Adusesem pentru
mireasă pieptenul ăsta. Ia te uită.

GIGLIOLA.

E frumos.

ȘERPARUL.

Arde-i-ar capul vîntul pustiului!

GIGLIOLA.

Cu două rînduri de dinți, cu muchia
încrustată cu cerbî și cu lei...

ȘERPARUL.

Dar colanul acesta. Te uită,

GIGLIOLA.

Cît e de ușor!

ȘERPARUL.

Ședea-i-ar pe umeri jugul de bronz!

GIGLIOLA.

Boabe de aur și mărgele de sticlă ca verdele mării. De unde le ai?

ȘERPARUL.

Te uită: acu-ăsta lungul.

GIGLIOLA.

E pentru păr: pare că e un pumnal.

ȘERPARUL.

Străpunge-i-ar gîtul dintr'o parte într'alta.

GIGLIOLA.

Edia, ce spui?

ȘERPARUL.

O vorbă deșartă Edia spune. Și vâsuțul ăsta de sticlă, te uită; ce strălucește ca pielea de șarpe 'n nămiezi.

GIGLIOLA.

Pentru pomadă. Dar unde-ai găsit toate aceste?

ȘERPARUL.

De-asupra lui Luce este un munte drept și stîncos, cu nume Angizia, ca mama ta vitregă; unde mă ure după pradă. Și era o cetate, acolo, pe vremuri, cetate a regilor uitați. Mai sînt încă zidurile de piatră și grămezile de dărămături pe creastă. Și-acòlo sus, cãutînd într'o groapă, găsiîmprejurul unor oseminte trei vase de lut negru acoperite. Intr'unul găsiî secară, într'altul semințe de struguri și bucățele de bob, într'altul lucrurile-astea ce 'ți dăruiesc.

GIGLIOLA.

Mi le dai mie?

ȘERPARUL.

Ție. Eū nu mai am fată.

GIGLIOLA.

Iaū numai acul. Are un cap de lebădă mică. Și e frumos. Edia, tu îmi ești rudă.

ȘERPARUL.

Ia-le pe toate.

GIGLIOLA.

Iaū numai acul. Și 'n schimb am să'ți dau inelul acesta cu rubinul lui bun.

ȘERPARUL.

Nu, ține'l în deget. Mie nu 'mă intră.
Lasă'mă însă batista asta a ta cu care le-
gatu-mi-ai mâna.

GIGLIOLA.

Edia!

Are un rîs convulsiv.

ȘERPARUL.

Și ce vrei să 'mă spuî? Ciudat rîzi,
fetico. Ce ai?

GIGLIOLA.

Lasă'mă pentru diseară săculețul acesta
cu panglica verde. Vreaū să speriu pe fra-
te-meū cînd s'o întoarce, și-apoi cu dînsul
să rîd.

ȘERPARUL.

Ce gînd îți trece prin minte? Rîzi și
te chinuî...

GIGLIOLA.

Păzește-te. Fie-ta vine.

Ascunde acul în sîn ; și pe cînd șerparul se ri-
dică și se 'ntoarce ea dosește săculețul, îl ascunde
după fustă rezemîndu-se de stîlp.

SCENA A DOUA

Apare în ușa din stînga ANGIZIA, urmată de BERTRANDO ACCLOZAMÒRA.

ANGIZIA, strigînd.

A! iar omul ăsta! Cine e ăsta? Gigliola, acum primești în casă pe cerșetori și tâlharii de drumuri?

ȘERPARUL.

Nu țipa, femeie. Dacă ăsta îți este bărbatul...

ANGIZIA.

Nu. Mi-e cumnat. Și ce vrei?

ȘERPARUL.

Nu vreaî nimic. Dacă ăsta îți este cumnatul, nu te teme, femeie. Nu am să'i spun că șerparul din Luco îți este tată.

ANGIZIA.

Betrando, e un zmintit care aiurează. Da, uite, mi-aduc aminte acum. În sat, se țineaî după dînsul copiii 'n bătae de joc.

BERTRANDO.

Eși omule. Ia'ți traistele astea murdare și eși fără gură. Și cată să nu te mai

prind altă dată nici pe aci nici prin apropiere.

ȘERPARUL.

Ești în casa ta, domnule. Nu'i bine, pentru pământul ce este în jurul porților tale, nu'i bine să-ameninți pe cel ce nu'ți strică nimica, față cu fecioara asta primitoare. Ies, și nu mai mă 'ntorc. Am să mă descalt trecându'ti de prag; am să'mi arunc opincile 'n rîu. Eă însă, femeie, pentru pata asta de sînge ce iese prin cîrpă ascultă-mă. Ți-o spun eă: tot ast-fel cum este de sigur că soarele-apune, soarta îți e 'ndeplinită. Fi gata. Acela pe care n'ai vrut să'l cunoști și cu pietre 'l alungi are să ardă leagănul tău de stejar în care te-a legănat; care e încă legat de patul cel mare cu funia roasă și 'ntr'însul mai are boabele de grîu și grăunții de sare și miezurile pîinii și ceara. Nu are să'l ardă însă pe vatră, ci la răspîntie 'n vînturi, la răspîntia 'n care urlă haita de cîini. Și tu să fi împrăștiată ca cenușa aceea! Și noaptea să vie asupra'ti cu cutremur și cu sughiț!

Femeea împietrită de blestemul părintesc e plecată, cu spatele întors către tată. E doborîta.

BERTRANDO.

Afară, ieși!

Vrea să'l apuce de braț.

ȘERPARUL.

Nu mă atinge. Ies; și nu mă mai întorc.

Gigliolei

Adio îți zic, fie'ți tot bine, oaspetă sfântă, tu care m'ai căutat. Fie'ți sufletul tare.

Pornește spre poartă.

BERTRANDO.

Și unde te duci?

ȘERPARUL

Nu mă atinge. Mă duc.

BERTRANDO.

Iar să te-ascunzi în mijlocul ierbii? Treci pe acòlo, pe scări; și nu peste ziduri, ca hoții.

ȘERPARUL.

Mă lasă să plec, domnule. Nu'i bine ce faci. Pe unde-am venit mă și duc. Nu o să'mi calce piciorul pe-alt prag. Ies prin spărtură.

BERTRANDO.

Pungașule, treci pe acòlo îți spun.

ȘERPARUL.

Nu'i bine, nu'i bine. Ești la tine în casă.

BERTRANDO.

Pricepî ? Său te tîrîi, te-arunc pe deasupra.

ȘERPARUL.

Nu mă atinge. Ia seama !

Bertrando îi pune mîinile pe umeri, el se liberează cu o smucitură și se depărtează. Celălalt îl urmărește, amenințător.

BERTRANDO.

O cîine, acum te încaer.

Dispar amîndouî pe după molifți, în lumina apusului.

SCENA A TREIA

GIGLIOLA e tot rezemată de stîlp, cu mîinile la spate, ascunzînd săculețul de piele de capră. ANGIZIA iese din toropeala ei, se îndreapță, se întoarce; umblă ca într'un nor. Vede pe GIGLIOLA, tot rezemată de stîlp, și se oprește.

ANGIZIA.

Ce faci acolo ? Nu te mișci ?

Se apropie de dînsa.

Ești tu, pururea tu ! Nu te mișci ? Nu vorbești ? La ce te gîndești ?

GIGLIOLA.

O știî, mă gîndesc la un singur lucru.

ANGIZIA.

Vrei războiul? O să îl ai. Tu, ca să 'mă faci mie rușine, tu l-ai chemat, pe omul acela. Și trebuia să te ia, să te bage într'una din traiste cu soațele, șerpoaică firavă, să te ducă cu dînsul. Dar de ce mi-ai făcut am să'mă răzbun: nu te teme.

GIGLIOLA.

Slugă, nu mai e vreme de certuri. Cugetă la tot ce ți-a spus omul cu traistele scîrboase. Teme-te de noapte.

ANGIZIA.

Știu ce m'ai învinuit față de tat'tău. Și unchi-tău știe. Ai să vezi, ai să vezi.

GIGLIOLA.

Teme-te de noapte.

ANGIZIA.

Crezi oare că n'am să mai dorm? Nici că îmi pasă. Eū mă simt tare. Mi-e somn și mi-e foame. Am să dorm ca bușteanul.

GIGLIOLA.

Ceasul se-apropie.

Se face tăcere, Angizia trage cu urechia. Nu izbutește să 'nvingă greutatea ce-o apasă.

ANGIZIA.

Și Bertrando nu se mai întoarce.

Se uită pe sub arcadă spre grădină.

Poate că trece pe terasele Leilor.

Ascultă iarăși, neliniștită ; apoi dă din umeri.

Rămîi, aci ?

GIGLIOLA.

Rămîn.

ANGIZIA.

Și pe urmă ?

GIGLIOLA.

Nimic.

ANGIZIA.

Și ce faci ?

Gigliola nu răspunde.

Ai trimis un om la Cappadòcia. De ce ?

Gigliola nu răspunde, Femeea o privește cu ochi cercetători.

Nu răspunzi ? Ești verde aproape. Fața ți s'a micșorat și s'a strîns cît un pumn.

O privește iar. Gigliola rămîne nemișcată și nepătrunsă.

Mă duc. O să ne mai vedem.

GIGLIOLA.

De sigur, du-te.

Angizia urcă scările. Gigliola se desprinde de

stîlp. Repede se duce spre grămada de hîrtii și ascunde săculețul furat de la șerpar. Se aud în tăcere glasurile salahorilor cari lucrează. Apoi se aude pe scara joasă glasul obosit al lui Simonetto.

GLASUL LUI SIMONETTO.

Gigliola ! Gigliola !

SCENA A PATRA

Surora dă fuga spre ușe. O deschide. SIMONETTO sosește și se aruncă în brațele surorii, disperat.

GIGLIOLA.

Iată-mă. Ce ai ? Ce ai ?

SIMONETTO.

Gigliola.

GIGLIOLA.

Dar ce e ? Ce s'a 'ntîmplat ? Ce tare îți bate inima ! Ți-e fruntea nădușită. De ce ai dat fuga ? Spune. Unde'i Annabella ? Liniștește-te.

SIMONETTO.

Nimic, n'am nimica... Numai o teamă, o teamă m'a cuprins de o dată, nu știu pentru ce, o teamă 'n spre tine... de tine... nu știu... Gigliola !

376520

GIGLIOLA.

O dragule, dragule, șezi. Sînt aci.
Sosește doica.

ANABELLA.

A, fată, de altă dată nu mă mai due
cu dînsul, de nu vii și tu. M'a 'nspăimîntat.
De-odată a luat-o la fugă nebună...

GIGLIOLA.

Dar pentru ce ?

SIMONETTO.

Nu știu. Lasă. Annabella, nu mă certa.
Acum mă simt bine aci.

GIGLIOLA.

Te-ai nădușit. Șterge-te.

SIMONETTO.

Spuseseseși că vii după mine.

GIGLIOLA.

N'am putut. Știi ? Odaia ți-am pregătit-o.

SIMONETTO.

Intr'adevăr ?

GIGLIOLA.

Am trimis un om la Cappadòcia, ca
mătușa Costanza să vină de 'ndată să te ia
cu dînsa...

SIMONETTO.

Și nu mergi și tu? Dar bunica Aldegrina?

GIGLIOLA.

Bunica se simte cam rău.

ANNABELLA.

Ce spui, fetico?

GIGLIOLA.

Da, s'a culcat. Dute-Annabella la dînsa; chiar te-a chemat de cîte-va ori.

ANNABELLA.

Ce fel?

Cele două femei se privesc. Annabella iese pe ușa stîngă.

SIMONETTO.

Atunci aștept să se scoale. Tu pîn'atunci ține-mă cu tine.

GIGLIOLA.

Nu 'i așa, ți-e mai bine?

SIMONETTO.

Nu intră nici odată la tine'n odaie femea; nu poate să intre. Tu o încui...

GIGLIOLA.

Fi liniștit, fi sigur: nici odată n'are să intre. Ți-o făgăduiesc.

SIMONETTO.

De-atunci de cînd am văzut-o față în față, deșteptîndu-mă repede într'o tresăritură în sudoarea rece, din noaptea aceea în care-am văzut-o alături de mine, pe pernele mele plecată, aproape la gură'mi, pîndindu-mi somnu 'ntre gene — aspră ca o mască de bronz cu fulgere 'n albul ochilor ei, grozavă ca un Strigoiu apărut — a, Gigliola, de-atunci, totdeauna am adormit cu groaza de-a o revedea...

GIGLIOLA.

N'ai s'o mai vezi. Nu e așa, ți-e mai bine?

SIMONETTO.

Da, par'că mai bine.

GIGLIOLA.

Te simți mai cu putere?

SIMONETTO.

Da, puțin.

GIGLIOLA.

Ai umblat. Chiar ai putut să alergi.

SIMONETTO.

E frumos Sagittariul, știi? Se 'nfurie și spumegă, jos printre pietre, mugește, tună, trunchiuri tîrăște, acoperișuri de colibe, hîrdăe, chiar și miei și oile ce-a răpit de pe munte. E frumos, știi?

GIGLIOLA.

A, ți se 'nviorează inima!

SIMONETTO.

Toate geamurile caselor din Castrovalve ardeaă, pe nisipul cel roșu.

GIGLIOLA.

Ai văzut soarele?

SIMONETTO.

Salahoriă-aă aprins făcliile și cenace de rășină pe sub balcoane. Aă înfipt făcliile în brațele de fier, în torțierele noastre, în mijlocul schelei. Și uniă din ei ședeă aplecați să privească cu teamă printre schinteă pe bunul Rege Roberto, căzut din firidă, tot înarmat, cu capul tăiat...

Gigliola se ridică agitată și umblă.

Unde te duci?

GIGLIOLA.

Simonetto!

SIMONETTO.

Ce vrei să 'mă spui, surioară! De ce ești atîta de tristă?

GIGLIOLA.

Casa se năruie. Tu simți ruina cea mare. Ai văzut-o 'n lumina făcliilor funebre. Casa ta moare. Și nu le iubești tu, zidurile-astea vechi ale tale? Tu ești cel din urmă din Sangri din Anversa : ești moștenitorul...

SIMONETTO.

Gigliola, moare și moștenitorul; și în toate hîrtille aceste e mirosul morții. Mi-e frig și sînt obosit.

Surora îi îngenuchie 'nainte.

GIGLIOLA.

Iartă-mă, frate. Ți-am vorbit totdeauna ca unui copil blînd. Nu 'ți aduci aminte cînd seara, la noi în odaie, pantofii te-ajutam să-i deslegi? Și ședeam înaintea'ți așa ca acum, vreme lungă, vreme lungă, vorbind. Și tu mă țineai cînd vream să mă scol și 'mî ziceai: „Mai stai puțin!” Și se făcea tîrziu. Și-atunci mama noastră, auzindu-ne glasul, venea pînă 'n ușe și ne striga: „In pat! In pat!” Și tu 'i răspundeai: „Încă puțin!” Ți-aduci tu aminte?

SIMONETTO.

Da.

GIGLIOLA.

„Ce 'ți povestește Gigliola?” zicea. „Bazmul Regelui cel cu șapte pînze?” Și se-arăta în ușe cu fața aceea blîndă, cu gîtul acela subțire ce părea albăstriu, atîta era de vînos...

Gura i se 'nchide.

Ți-aduci tu aminte?

SIMONETTO.

Da, da.

GIGLIOLA.

O iartă-mă, dragule! Tot copil blînd ești tu pentru mine. Și eă sînt aci, sînt aci ca atunci, la picioarele tale ; și iată 'ți vorbesc.

SIMONETTO.

Spune, spune.

GIGLIOLA.

Dar cată de-ascultă cu sufletul tare. Cată ca 'n adîncul sîngelui tău cel curat să regăsești bărbăția.

SIMONETTO, neliniștit.

Bunica Aldegrina se simte-așa rău? e în primejdie?

GIGLIOLA.

Nu, nu e aceasta. Spune: ai fost în capelă azi să te rogi?

SIMONETTO.

Gigliola, tu știi: fără de tine nu pot. Să mergem acum, împreună.

GIGLIOLA.

Gînditu-te-ai astăzi la Dînsa?

SIMONETTO.

Da, surioară.

GIGLIOLA.

Și ai văzut-o ?

SIMONETTO.

Invață-mă tu cum trebuî să 'nchid ochii ca să o văd.

GIGLIOLA.

Eû o văd totdeauna.

SIMONETTO.

În visuri, și eû.

GIGLIOLA.

O văd cu ochii deschiși.

SIMONETTO.

Unde ?

GIGLIOLA.

Pretutindenî. N'are repaus, n'are odihnă. Piatra cea grea nu ajunge să-o 'nchidă acolo în întuneric. N'o liniștesc parastasele. Nu poate să zacă în pace și mie îmi turbură somnul. Frate, în anul acesta de doliu și de rușine, atîtea lucruri simțit-am murind încetul cu 'ncetul prin casa ce încă e 'ntreagă în cele din urmă, și trăind una singură (aceea ce n'ar mai putea), singură una, dar tare cum se simte bătaia frigurilor în puls, cum se simte fiorul în oase, într'una. Știi care ? Mormîntul acela.

SIMONETTO.

O, Gigliola, Gigliola, nu mă duc, nu mă mai duc, nu ne mai ducem. Cum s'o lăsăm de nu are-odihnă? Și din pricina celei ce i-a luat locul, pripășitei aceleia, nu este-așa? Și ce-o să facem? Cine-o gonește? Eă sînt prea slab surioară; și tatăl nostru e slugă aceleia care slujea.

GIGLIOLA.

Simonetto...

SIMONETTO.

Spune. Cum îți mai tremură biata bărbie atît de slăbită!

GIGLIOLA.

N'ai bănuit nici o dată?

SIMONETTO.

Dar ce?

GIGLIOLA.

Cînd te ținură departe, cînd ți s'a spus chipul morții... de milă de tine, de mila inimii tale neștiutoare... A fost minciună.

SIMONETTO.

Spune! Cruță'mi neliniștea asta. Vezi-mă: mor.

GIGLIOLA.

Iartă-mă, iartă-mă, frate. Trebuie însă să'ți fac răul ăsta.

SIMONETTO.

Ci spune.

GIGLIOLA.

Mama noastră fu ucisă.

Cu o mare tresăritură a întregului lui corp sdrobit, Simonetto se ridică; apoi se clatină, recade pe scaun, bîlbîind.

SIMONETTO.

Ai spus? ai spus? ai spus?

GIGLIOLA.

Fu ucisă. Fi tare, fi tare. Strînge dinții.

SIMONETTO.

Da, spune.

GIGLIOLA.

Așteaptă, așteaptă. Te năbușe inima.

SIMONETTO.

Nu. Spune. Vreaŭ să știŭ. Spune totul.

GIGLIOLA.

Așteaptă.

SIMONETTO.

Vreaŭ să știŭ.

GIGLIOLA.

De foc și de ghiață ești. Haidem, haidem la noi în odae. Hai, Simonetto. Te duc.

SIMONETTO, poruncitor, cu o putere neașteptată.

Nu, vreaŭ să știŭ.

GIGLIOLA.

E ceasul, acesta e ceasul. Se înoptează.

O pauză.

Era în odaia lui Alcești. Femeea era acolo căutînd pînze în ladă; părea că nu le găsește. Atunci ieși pînă 'n ușe, la pîndă; și strigă. Lada deschisă era; capacul era ridicat, cursa era gata, pregătit instrumentul loviturii de-moarte. Strigă din ușe; mama noastră veni, intră fără teamă; se plecă să caute. Călăul o prinse de-odată, îi trînti capacul pe gît; strivi, năbuși ultimul țipăt...

Din noă, cu o mare tresăritură, Simonetto se ridică, schimbat la față.

SIMONETTO.

A, moarte, moarte! Dă'mi, dă'mi... ceva să lovesc, dă'mi să ucid... Gigliola, iată mă duc, iată alerg... Mă simt puternic. Lasă-mă!... Și tu știași, știași. Și m'ai mințit și tu, m'ai ținut în groaznica minciună. Și un an întreg, pentru sufletul tău vecinicie de chinuri și infamie, ai putut să trăiești, m'ai făcut să trăiesc față în față, aproape în mîinile cari aș sugrumat... Oh! Oh! Oh! Și tata, tata... Haide, dă'mi, dă'mi ceva... Să alerg, să o caut... Unde'i? De păr am să-o iaș, am să-o tîrăsc pîn'la piatră, în-săși de piatră am s'o lovesc, am să-o ucid ..

Violența îl înăbușe Se clatină și'i vine rău.

Vai! Vai! Ce este asta, Gigliola, Gigliola, spasmul acesta... Puterea mă lasă... Ajută-mă tu! Nu pot... N'am să pot... Puterea! Puterea mi-o dă! Gigliola!

Un sughiț îi sbuciumă pieptul.

Oh! Oh! Oh! Sînt un biet bolnav...
Oh! Oh! Nu pot de cît să mor...

Se lasă să cadă în brațele surorii, suspinînd cu disperare.

Se vede acelaș loc, după apus.

SCENA ÎNTÎIA

Intră pe ușa stîngă BENEDETTA, cu un candelabru cu mai multe lumînări aprinse. GIGLIOLA iese din capelă și trece printre mausoleele arcadei. Adîncită toată în gîndul ei teribil, împinsă de o extraordinară putere de voință finală, se duce prin umbră de-a dreptul spre maldărul de hîrtii, unde e ascuns sacul cu vipere. Văzînd pe femei în lumina tremurătoare, se oprește de o dată, cu un țipăt năbușit.

GIGLIOLA.

A! Cine e? Cine e?

BENEDETTA.

Eă, eă, Benedetta.

GIGLIOLA.

Benedetta, tu ești? Ce vrei? De ce-ai venit?

BENEDETTA.

Am adus lumînarea. E întuneric. E ceasul unu după miezul nopții.

O pune pe masa încărcată.

GIGLIOLA.

Și ce ai să'mă spuî? S'a liniștit?

BENEDETTA.

Nu. Tot aiurează. O! ce durere, ce durere. Te vrea pe tine. Te strigă într'una. Căldura sporește.

GIGLIOLA.

Și l-ai lăsat așa, singur?

BENEDETTA.

E Annabella la căpătîi.

Se apropie de Gigliola și o privește.

Dar ție, măi rău îți e ție ca fratelui tău! Azi, frigurile 'ți mistuie ochii.

GIGLIOLA.

La ceasul acesta casa era plină de urlete și de plînsori! Ți-aducî tu aminte?

BENEDETTA.

Fată, mă sperii. Vino 'ți în fire.

GIGLIOLA.

La ceasul acesta o biată fință sdrobită era acolò, pe-un pat alb...

BENEDETTA.

Fată, vine pedeapsa. Nu dispera.

GIGLIOLA.

La ceasul acesta cea măi dulce gură

ce a șoptit vre-o dată, de-abia, de-abia mișcându-se, cuvintele mute ce nimeni nu știe cum de se desprind din inimă, ți-aduci aminte? era slujită, se făcuse groaznică de sdrobotură, rău acoperită ca să n'o văd eū, ce n'o știam de cît numai pe dînsa pe lume...

BENEDETTA.

Fată, de ce te sbuciumi atît! Mă sperii!

GIGLIOLA.

Acum mă chiamă, mă chiamă. Benedetta, și tu 'i eraî dragă. Sărută-mă tu pentru dînsa. Fi credincioasă bietului copil...

BENEDETTA.

Du-te la dînsul. Te vrea. Nu mai sta aci, nu se liniștește fără de tine.

GIGLIOLA.

Am să mă duc. Tu însă ajută-mă.

BENEDETTA.

Da. Spune.

GIGLIOLA.

Aprinde colò în capelă șfeșnicile toate, candelile toate. Să fie lumină mare cînd mă voiū întoarce. Du-te.

BENEDETTA.

Voiū face cum vrei. Va fi aprins totul. Apere-te sufletul sfînt,

GIGLIOLA.

Du-te.

O împinge către uşe ; se opreşte privind-o. Apoi, cum femeea dispare, ea se întoarce ; se îndreaptă spre maldărul de hîrtii ; îngenuchie, se clatină, regăseşte sacul dătător de moarte, pe cînd vorbeşte încet, ca cine-va care se roagă, dar cu o căldură eroică ce o însufleţeşte.

Mamă, candelile toate, mamă, făcliile toate pentru sacrificiū în ceasul acesta ce nu va să aibă perechie ! Am cunoscut pieirea înceată, grăunte cu grăunte, respirînd pulberea lucrurilor înţărînate. Şi pustiirea fu tata anul întreg. Numele tatiî fu stricăciune. Şi n'am mai avut altul, o ştii : căci două sînt, două fură la sălbătăcie. Şi, de cînd dispăruşi, n'am auzit aci înăuntru ziua şi noaptea de cît glasul cariului spre mîngîiere, de cît aceiaşi pururea silabă umplînd imensitatea melancoliei în sufletul meu şi în lume. Mamă, dă'mi tu acum puterea să viū la tine liniştită, la tine 'mpăciuită, la tine care 'n sufletul meu ai lăsat dragostea morţii. Mie nu'mi pasă de moarte mergînd spre răzbunare ; fie să nu mă pot întoarce, nici da înapoi, nici locului sta. Şi, pe cît ţi-a fost moartea de crudă, aşa mi-o vreaū şi pe-a mea, mamă, a mea care nu te-am veghiat, care nu am ştiut să te scap. Şi ori

cît ar fi de sălbatic chinul acesta, atît mi-o părea că sînt mai alături de tine, cu tine unită, în tine-adîncită, făcînd numai una cu tine, mamă, ca atunci cînd în sfînta tăcere a sînului tău mă purtai.

Pe jumătate ascunsă în morman, aproape înţepentă de sfortărea neomenească spre a birui groaza, desleagă panglica verde, bagă amîndouă mîinile în sacul ucigaş. Groaza şi spasmul îi strînge muşchiî fetei înălbite; ea însă muşcă cu dinţii ţipătul instinctului năpăditor.

S'a făcut.

Are puterea să închidă sacul şi să'l lege.

Tu mi-ai dat, mamă, puterea.

Se scoală, porneşte, ridică de inelul de bronz capacul fîntînei Gioietta; ascunde sacul înăuntru; lasă să recadă discul de piatră. Îşi caută acul de păr în sîn.

Mamă, ajută-mă nainte

GLASUL ANNABELLEI.

Benedetta ! Benedetta !

Hotărîtă, muritoarea se repede pe scara întune-coasă, şi dispare.

SCENA A DOUA

ANNABELLA, intră pe uşa din stînga.

Nu'î nimeni ! Unde eşti, Benedetta ?

Benedetta apare în pragul capelei luminate.

BENEDETTA.

Iată-mă. Sînt aci. Cine mă chiamă?
Ce vrei?

ANNABELLA.

Gigliola e-acolo? Chiamă-o. Simonetto
mereu aiurează. Eă nu'l mai pot ține.

BENEDETTA.

Dar a venit. Era adineauri aci; și mi-a
spus să-aprind candelile; și a venit.

ANNABELLA.

Viă eă din odae și n'am văzut-o.

BENEDETTA.

Cum! N'ai întîlnit-o pe sală?

ANNABELLA.

Nu. O, ce frămînt! De-ar veni zorile
noptii acesteia triste.

BENEDETTA.

Și unde să fie? Poate la bătrînă.

ANNABELLA.

Am trecut prin odae pe la Donna
Aldegrina: și nu era. Era Don Tibaldo pe
sală, colò 'n fața ușii mamei, m'a spăimîntat,
acòlo 'nlemnit, fără să mișce, fără o vorbă;
și nu intra. Nu l-am văzut nici o dată cu
fața aceea...

BENEDETTA.

Oh! soartă, soartă! Atît de mare casă
aşa să sîrşască! Şi nu'î destul de mare
pentru-atîta durere! Şi pare că zorile n'aũ
să mai vină!

ANNABELLA.

Nu s'a întors Don Bertrando. Şi nu se
ştie de ce. Un salahor spune că l-a 'ntre-
zărit colò sub molifţi, cînd apunea soarele,
cu omul acela din Luco şi că după gesturi
părea înfuriat ca şi cînd vroia să'l bată...
Pururea gata de ceartă Acclozamòra. Dar
oamenii mari aũ oasele sdravene. Şi cine
ştie ce s'a întîmplat!

BENEDETTA.

Pentru el n'o să fie mare jelanie 'n
casa Sangrilor.

ANNABELLA.

Uite, uite : făcliî prin grădină.

BENEDETTA.

Ce fac ?

ANNABELLA.

Uite : printre molifţi. Salahoriî poate
că'l caută.

Se opreşte sub arcada din mijloc, în faţa porţii de
fier ; şi priveşte. Apoi, cuprinsă de teamă, se 'ntoarce.

Dar Gigliola unde să fie ? Mă urc sus,

BENEDETTA.

N'aî auzit un țipăt ?

ANNABELLA.

Nu. Sînt oameniî cari se îndeamnă. Ascultă. Acum e tăcere. Auzi mugetul vîntului ? și picătura ce cade din fîntînița Gioiettei... E pătrarul d'intîi al luneî nouî. Melancolie ! Melancolie !

BENEDETTA.

Tremură inima 'n mine. In urechî am pururea țipete.

ANNABELLA.

Donna Giovanna... Dar de-aci nu se aude.

BENEDETTA.

Dacă te urcî, eû mă duc...

ANNABELLA.

Taci !

SCENA A TREIA

A auzit un foșnet pe scară. Amîndouă tresar. Apare de o dată GIGLIOLA, de nerecunoscut. Femeile înpăimîntate daû un țipăt.

BENEDETTA.

O, fată, ce ai făcut ?

GIGLIOLA.

Annabella, Annabella, unde-ai lăsat pe Simonetto? unde l-ai lăsat?

ANNABELLA.

In odae.

GIGLIOLA.

Cînd?

ANNABELLA.

Adineauri. Am venit să te caut. Te strigă; te vrea.

GIGLIOLA.

Nu s'a mișcat din patu'i de loc?

ANNABELLA.

Nu, de loc. Am stat pînă-acum lîngă dînsul. Și'nainte de mine a stat Benedetta.

GIGLIOLA.

Și atunci?

ANNABELLA.

Fată, fată, dar ce-ai făcut?

BENEDETTA.

Doamne, Doamne, mîinile! Ce ți-au făcut la mîini?

GIGLIOLA.

Unde e tata? Cine-a ucis-o? cine-a ucis-o?

ANNABELLA.

De cine vorbești? De sufletul sfânt?

GIGLIOLA.

Nu: de femeea. E moartă colò.

BENEDETTA.

Are călduri. Aiurează.

GIGLIOLA.

Eū am găsit-o în patul ei moartă.

ANNABELLA.

Aiurează. Și rănilor-aceste pe mâini...

O, nenorocire nouă!

GIGLIOLA.

Nu, nu aiurez, încă nu aiurez. Am găsit-o eū moartă.

Tatăl apare pe ușa din stânga. Văzîndu'l, într'o clipă înțelege.

Tu! Sîngele ei e pe tine.

Tatăl e îngrozitor de galben. Glasul îi e încet dar sigur.

TIBALDO.

Da, eū, am stins-o. Sîngele ei e pe mine. Te-am răzbunat.

GIGLIOLA.

Nu puteai tu, nu puteai. Sarcina era

numai a mea. Victimă pentru victimă ! Ai răpit-o dreptului meu cel sfânt.

TIBALDO.

Pentru ca mîna ta să nu se'ntineze, eū am făcut-o.

GIGLIOLA.

A ta nu era curată pentru sacrificiul acesta.

TIBALDO.

In sacrificiul acesta spălatu-mi-am rușinea.

GIGLIOLA.

Taina ți-ai pecetluit-o în gura 'nvinovățitoare.

TIBALDO.

Gura aceea mințea îmboldită de ură, ca eū să mă pierd și'n sufletul tău...

Gigliola se clatină, doborîță de răul ce o chinue. De-o dată fața i se descompune ca la începutul agoniei. Femeile o sprijinesc.

ANNABELLA.

Doamne, Doamne, ce este asta ?

TIBALDO.

Gigliola !

BENEDETTA.

Doamne ! Mîinile'î sînt vinete, se îne-gresc...

TIBALDO.

Gigliola !

ANNABELLA.

Umflate mîinile, brațele.. Ce-ai făcut ?
Spune !

Gigliola își revine, biruiește spasmul ; înlătură pe cele două femei.

GIGLIOLA.

Nu mă atingeți !

BENEDETTA.

Nenorocire, nenorocire !

ANNABELLA.

Spune !

TIBALDO.

O fată, fie'ți milă !

Gigliola vorbește ca unul ce intră în delir.

GIGLIOLA.

Nu mă atingeți. O știu eă, o știu eă.
Nu'mi puteți face nimic. Nu mai e mîntuire.
Cînd am pornit, n'am mai vrut să mă'ntorc
înapoi. M'a chemat și mă chiamă. Va să
mă duc. Am patul pentru agonie : piatra
închisă de două...

TIBALDO.

Neiertătoareo, ascultă-mă ! Inima mi-e

slișiată. Nicî eû nu mai pot să trăesc. Din întuneric iată'ți vorbesc.

GIGLIOLA.

Nenorocito, care-ai aprins candelile, stingele-acum ! Fă întuneric, tot întunericul de-asupra acelei ce nu și-a putut ține cuvîntul.

Se 'ndreaptă spre poartă, dincolo de care se văd roșind făcliile salahorilor.

Stingeți făcliile, întoarceți-le, stingeți-le 'n iarbă, o oameni. In pumn n'am putut să mi-o țin pe a mea. Totul a fost în zadar.

Merge spre capelă.

Adio, adio.

Tatăl îi taie drumul, clătinîndu-se ca unul ce stă gata să cadă.

TIBALDO.

Gigliola !

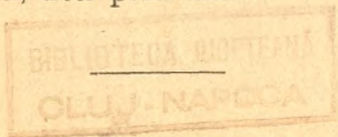
Fata se oprește, ca să nu se lovească de el.

GIGLIOLA.

Nu, nimeni după mine. Adio.

TIBALDO, căzînd la pămînt grămadă.

Treci, treci peste mine !

* * * * Toate iluminurile acestei cărți sînt re-
produse după cele ale ediției originale italiene
(FRATELLI TREVES-MILANO), opere ale
D-lui A. de KAROLIS. * * * * *

Catalogul „Bibliotecei pentru toți” (urmare)

- 62 *Tennyson, Enoch Arden* (poemă)
- 63 *Olănescu D. C. (Ascanio)*, Satire
- 64 *Costin*, Spre primăvară.
- 65 *Abatele Prevost*, Manon Lescaut vol. II
- 66 *Abatele Prevost*, Manon Lescaut, vol. II, fine
- 67 *Minunile Universului*, vol. I.
- 68 *Minunile Universului*, Istoria Naturală, vol. II
- 69 *Minunile Universului*, Omul și org. sale, vol. III
- 70 *Dulfu P.*, Legenda Țiganilor
- 71 *Stăncescu Const.*, Ce este frumusețea
- 72 *Buzoianu*, Egiptul.
- 73-74 *Vlahuță A.*, Dan, partea I.
- 75 *Sihleanu A.* Armonii intime
- 76-77 *Vlahuță A.* Dan, partea II și ultima
- 78 *Augier & Sandeau*, Ginerile lui Poirie.
- 79 *Pann Anton*, Nastratin Hogea
- 80-81 *Filimon*, Ciocoi vechi și noi, roman, part. H
- 82-83 *Filimon*, Ciocoi vechi și noi, roman, part.
- 84 *Filimon*, Ciocoi vechi și noi, roman, part.
- 85 *Adamescu Gh.*, Din biografiile scriitorilor români
- 86 *Putlitz Ceși* povestește pădurea.
- 87 *Buzoianu G. T.*, Ebreii-Hesperidele
- 88-89 *Dumas A. (fiul)* Denisa
- 90 *Leca H.* Poeme.
- 91 *Gastineau*, Geniile științei și industriei
- 92 *Rosetti Radu D.*, Sincere
- 93 *Pann Anton*, Povestea lui Moș-Albu, partea I
- 94 *Pann Anton*, Povestea lui Moș-Albu, partea II
- 95 *Buzoianu G. T.*, Cartagena-Cyrena
- 96-97 *Pierre B. de St.*, Paul și Virginia
- 98 *Stavri*, De demult
- 99 *Petöfi*, Apostol
- 100 *Andersen*, Carte de chipuri fără chipuri
- 101-102 *Ovid*, Metamorfosele.
- 103-104 *Coppée François*, Poveste tristă.
- 105-106 *Mic vocabular militar*, român-frances-rus-turc
- 107 *Cicerone*, Despre prietenie
- 108 *Müller*, Animale celebre
- 109 *Rosetti D. R. (Max)*, Teatru, vol. II
- 110 *Gloriele muzicii*
- 111 *Stoianescu Th. M.*, Poesii
- 112-113 *Morand*, Introduceri la studiul științelor fizice
- 114 *Seneca*. Liniștea sufletească.
- 115 *Teleor D.*, Alte schițe umoristice
- 116-117 *Vlahuță A.*, Iubire, poesii
- 118 *Vasile Popp*, Fleacuri
- 119 *Carmen Sylva*, Robia Peleşului
- 120 *Rosetti D. R. (Max)*, Teatru, vol. II.
- 121-122 *Caragiale I. L.*, Fragmente.
- 123 *Biografiile mamelor celebre.*
- 124 *Lubbock* Intrebuințarea vieții.
- 125 *Pitaru Hriăchste*, Povestea Mavroghenească
- 126 *Bălcescu*, Poesii, vol. I.
- 127 *Bălcescu*, Poesii, vol.
- 128-137 *Hamangiu*, Codul civil adnotat
- 138 *Madan G.*, Suspine
- 139-148 *Hamangiu*, Procedura civilă adnotată

Catalogul „Bibliotecei pentru toți” (urmare)

156	<i>Urechia Dr.</i> Cronicile Doctorului
157-158	<i>Ploetz-Leist</i> , Mic vocabular francez-român.
159	<i>Szavlovsky</i> , Cronologie, calendare
160-162	<i>Rosetti D. R. (Max)</i> , Povește către săteni.
162-165	<i>Zanfirescu Duiliu</i> , Viața la țară.
166-178	<i>Urechia Dr.</i> Dicționar francez-român ed. II-a
179	<i>Stavri Arthur</i> , Pe acelaș drum, poezii
180-181	<i>Alecsandri</i> , Ovidiū, dramă.
182	<i>Alecsandri</i> , Doine, 1842—1852.
183	<i>Alecsandri</i> , Lăcrămioare.
184	<i>Alecsandri</i> , Suvenire.
185-186	<i>Alecsandri</i> , Mărgăritarele, 1852—1862
187	<i>Alecsandri</i> , Pasteluri, 1862—1875.
188	<i>Alecsandri</i> , Varia, Poesii.
189-190	<i>Alecsandri</i> , Altele, Poesii, 1881—1888.
191	<i>Alecsandri</i> , Ostașii noștri, Poesii
192	<i>Alecsandri</i> , Dumbrava roșie, poem istoric.
193-194	<i>Alecsandri</i> , Legende
195-196	<i>Eminescu</i> , Poesii.
197	<i>Hebbel Fried</i> , Iudita și Holofern, tragedie.
198	<i>Swift</i> , Guliver în țara piticilor.
199	<i>Alecsandri</i> , Teatru, vol. I
200	<i>Alecsandri</i> , Teatru vol. II.
201	<i>Sperantia Th. D.</i> Anecdote împănate.
202-203	<i>Bolintineanu D. Manoil</i> , roman.
204-215	<i>Calligari D.</i> Dicționar Englez-Romin.
216	<i>Urechia Dr.</i> Ce naște din pisică...
217	<i>Bianu I</i> Momente culturale
218	<i>Cervantès</i> Don Quijote.
219	<i>Silvan Gh.</i> Bătrînul Dan.
220	<i>N. Iorga</i> , Oameni și fapte din trec. românesc.
221-222	<i>Shakespeare</i> , Hamlet
223	<i>Carmen Sylva</i> , O Rugăciune
224-225	<i>Ion Ghica</i> , Scrisori către V. Alexandri, vol. I.
226-227	<i>Ion Ghica</i> , Scrisori către V. Alexandri, vol. II.
228-229	<i>Ion Ghica</i> , Scrisori către V. Alexandri, vol. III.
230-231	<i>Ion Ghica</i> , Scrisori către Alecsandri, IV (vol. supl.)
232-233	<i>Victor Hugo</i> , Ernani (dramă) trad. în vers de H. Lecca
234-235	<i>Sadoveanu</i> , Povestiri de sărbători.
236-237	<i>Haralamb Lecca</i> , Casta-Diva.
238-239	<i>Haralamb Lecca</i> Jucătorii de cărți
240	<i>Faca</i> , Franțuzitele.
241	<i>Rădulescu-Motru</i> , Știință și Eaergie.
242	<i>Virgiliu Georgic-le</i> , trad. în versuri de G. Coșbuc.
243-245	<i>Diuitrie Bolintineanu</i> , Elena, roman origina.
246-247	<i>Haralamb Lecca</i> Suprema Forță.
248	<i>Gabriele d'Annunzio</i> Faclia sub obroc

„Biblioteca pentru toți” este o publicație enciclopedică în care își găsesc loc lucrările vechilor cronicari și scriitori romini, opere literare moderne române și străine, lucrări științifice, pedagogice și de educație.

Direcțiunea Bibliotecei pentru toți primește spre publicare ori-ce lucrări, în cadrul tendinței sale de popularizare.

Manuscriptele și corespondența privitoare la direcțiune se vor adresa directorului **Bibliotecei pentru toți**, la Librăria-editoare Leon Alcalay, București.